

ВЕСЕЛА ЛЮЦКАНОВА

АРИТМИЯ

chitanka.info

— Ето че и на вас се случи същото...

— Същото?

Разговаряме в моя кабинет. Гладка хоризонтална повърхност за под. Строго отвесни стени. Така е било до този миг, така ще бъде и утре, но сега гласът на Кордев идва от високото — все едно, че е стъпил на върха на стълба, а аз съм в подножието ѝ. Стълбата е конична и с много стъпала. Стените са се наклонили към върха ѝ, събират се и четирите в него, а оттам струи гласът на Кордев, бавно изричащ думите, умножени многократно по сила. Струи и погледът му, преминал през центъра на тялото ми и приковал го към пода. В пълна неподвижност. Като зад стъкло на хербарий.

— Същото? — повтарям със съмнение.

Минава време, докато осъзная, че стените са наистина строго отвесни. Че ние стоим един срещу друг върху гладката хоризонтална повърхност на пода. Че всяка вещ е на мястото си — книгите, бюрото, списанието върху него. Мога да протегна ръка и да го докосна. В тялото ми има още сила за съпротива. Съзнанието ми е отказало да приеме факта в чудовищните размери, в които ми го е поднесъл Кордев, захвърляйки го небрежно на бюрото. Трябва да свия факта до обема на орех, да го разчупя в шепата си и сама да изтръгна ядката. Пръстите ми се плъзват към списанието, очите ги следят. То е с бяла лъскава корица. Върху гланца се е отпечатал тебеширеният палец на Кордев. Като вето. Придърпвам го към себе си. По навик го свивам на руло и автоматично го пъхам в чантата. Ръката на Кордев се протяга, моята излиза по-бърза, ключалката щраква. Чантата натежава, не мога да я преместя, в нея е затворен целият ми живот, или по-точно — последните три години от него. Кордев вижда как се смъква рамото ми от тежестта, очите му се присвиват. Доволен е.

— Десет дни ще ви стигнат ли? Починете си.

Отново стените се накланят към върха на стълбата. Отново аз съм в подножието ѝ, а той — на върха. Както тогава, в първия учебен ден, в първия учебен час, когато влезе в залата пръв от всички преподаватели и ни зашемети с онова френско „жени“, което означавало гений, с онази всеотдайност, която изисквала бъдещата ни професия, с онези наши пак бъдещи успехи и грешки, които винаги щели да остават пред очите на хората, запазвани дори и за присъдата на поколенията. И представата за безкрайните стъпала от подножието

до върха, които трябваше да изминем, бе същата. И усещането от приковаването на очите му, зелени и присмехулни, бе същото. Смълчаната зала изведнъж ми бе заприличала на грижливо подреден хербарий. Бях се освобождавала бавно от това усещане през годините и то почти не се връщаше, дори имаше мигове, в които ние разменяхме местата си по стълбата — моят поглед приковаваше Кордев към подолното стъпало с чувството ми за превъзходство. Все по-често през последните три години, в които идвах в института, асистентка вече, изкачвах нетърпелива стълбите, затварях се в кабинета си, спусках секрета и работех, работех, работех, без почивка, без храна, без сън, зазидана от тежките познания на предшествениците си. А вечер вдигах секрета, той падаше зад гърба ми с отсечен, приключваш звук, тичах надолу по реалните каменни стъпала към течащата улица, разпилявах коси по олекналите си рамене, изчистеният ми от формули поглед се усмихваше на колегите, с които се разминавах, на студентите, които се отдръпваха, за да ми сторят път, на портиера, появил се внезапно с връзката ключове в ръка и техният звън бе пожелание за щастие, а неговото „лека нощ“ ме настигаше едва на ъгъла. Десет крачки, петдесет крачки, улицата ме люлееше, сто и петдесет крачки, прегръдките на Павел се отваряха пред мен — покой, сигурност, топлина, и аз потъвах, потъвах, потъвах в тях. Нима всичко това бе изтръгнато до корен и отново седя в подножието на същата онази стълба от първия учебен час, отново в началото и по-зле отпреди, защото...

Откакто Павел ме напусна, ритъмът на нещата се бе объркал. Уж все още беше същото, а не беше. Сто и петдесетте крачки до института се превърнаха неусетно в хиляда. Улицата, която ме люлееше ласкаво, се наклоняваше вече застрашително, загубила блясъка, оживлението, смеха си, сградите ме сепваха с някое случайно лице по прозорците. Стъпалата, които водеха към моя кабинет, ме препъваха, поздравявах портиера с леко кимване и без усмивка, избягвах колегите си, студентите заобикалях, предпочитах страничното стълбище, а в кабинета си се въртах дълго и мъчително над листите, крайното решение ми се изплъзваше, нещо ми липсваше и аз знаех точно името му и не го забравях нито за миг.

Павел!

А списанието с тебеширеното вето на Кордев все още не съществуваше, или... по-точно — аз нямах представа за неговото съществуване.

— Десет дни ще ви стигнат ли?

— Да.

Сега Кордев може да си отиде. Дава ми десет дни, за да дойда на себе си. Да преглътна хапа. Да се съвзема от удара, който сам ми нанесе. Добре примерен и безпощаден. Трябва дори и да благодаря. Бе отворил списанието на точно определената страница, бе започнал да ми превежда. Вдигнах внезапно ръка и той прие жеста ми като молба за пощада. Затвори бързо списанието и го остави да лежи на бюрото. А аз падах, падах, падах до самото начало на стълбата, той се крепеше на върха ѝ. Разкراчил огромните солидни подметки от суров каучук. Едно неразумно негово движение — и можех да се окажа под тях. В оня миг не видях лицето му. А в следващия бе толкова високо, че вече, и да исках, не можех. Само погледът му остана в мен, усещах металния му студ в центъра на тялото си.

Кордев се усмива върху гладката повърхност на пода. Полудявам ли? В ръката си държи чаша вода, лицето му изглежда загрижено. Намирам сили за една усмивка. Чувам как тупва чантата на пода, протягам изтръпналата си ръка към чашата, изпивам водата на един дъх. Овладявам се. Винаги съм смятала, че умея да се владее. Дори в онзи миг, когато намерих кратката бележчица на Павел.

— С какво още мога да ви помогна?

Сега го гледам и аз. Тъмното на зениците е погълнало зеления присмех, наистина ли се тревожи? Глупости! Не се познаваме от вчера. Той ми подава цигара. Нов жест на внимание. Чувам се отново да благодаря, гласът ми е дрезгав.

— Страхувам се за вас...

Внезапно чувам смеха си, звучи страшно, изпълва кабинета, пространството между стените, пода и тавана, неовладян, луд смях. Кордев се отдръпва, опира с гръб вратата, тя ще го изведе в коридора, дланта му лежи на дръжката, едно леко натисване, и ще мога да си отдъхна. И той също. Страхът е изпълнил зеленото на очите. По челото му неизвестно кога са се появили ситни капчици. Става ми още по-смешно. Гледам го и се превивам от смях. Всички онези негови думи за гениалността са балони, които се пукат от остриетата на моя

необуздан смях. Костюмът на Кордев като че ли е напуснат вече от тялото му. Очилата като че ли са закрепени във въздуха, усмивката се е прибрала навътре, няма я. И него го няма, той тича като обезумял към собствения си кабинет с надеждата, че ще успее да превърти ключа, преди да съм го настигнала. Само костюмът, очилата, обувките му с подметки от суров каучук са тук. Дланта, поставена на дръжката, също се е стопила. Но и той съумява да се овладее, да скрие страха, да върне тялото под блестящия тъмносин плат, да върне блясъка на очите под очилата и най-вече да върне своя глас, който надвиква смеха ми.

— Отърсете се от всичко! Заминете някъде, ще ви замества Ангелов. А като се върнете, заедно ще изберем друга тема.

Вече не се смее, вече не го и слушам, никоя от думите му няма значение. Искам да остана сама.

— Да — кимам аз.

Ако продължа да кимам, неговата загриженост ще се изчерпа, ще му омръзне цялата игра и ще си отиде сам, отегчен от собствените си думи, които пропадат в нищото и моето безразлично да. Млада сте, да, ще започнете друга тема, да, заминете някъде с мъжа си, да, върнете се пълна с енергия, да, да, да, на всичко да. Или може би ще се откажете? Чувството ми за реакция ли проверява? Да. Какво говорите? Да. Но вие не ме слушате? Да. Човек иска да ви помогне, а вие... Да. Това на нищо не прилича! Да. Яростта му го изпълва, както преди малко страхът, но той овладява и нея. В крайна сметка той нищо не е загубил. Загубила съм аз. Да-а...

Вратата хлопва зад гърба му.

Отиде си.

Въздъхвам с облекчение, най-сетне съм сама. Мога да се отпусна на стола, да крача по диагонала на кабинета, да се смее, да плача, да крещя, да пълзя, дори да извадя списанието от чантата и внимателно, дума по дума, да преведа въпросната статия. Не, само това не. Мога да не приема факта, докато не съм прочела с очите си, докато... Прочела или непрочела, фактът, заличил три години от живота ми, съществува, спотайва се зад преградите на чантата, чака там като бомба със закъснител. Протягам ръка към нея, прибирам я, преди да докосна чантата. Погледът ми е насочен към вратата, навярно Кордев е зад нея и ме наблюдава през ключалката. Не вярвам и все пак... Вече съм до вратата, вече излизам и в коридора, вече го оглеждам, почти на крачка

от кабинета на Кордев. Не съм в ред, как мога да допусна, че той... От него няма и следа. Не съм в ред... Не съм в ред още от времето, когато Павел си прибра костюмите, ризите и чехлите, а с тях и нещо друго. Кога беше това? Преди седмица? Преди десет дни? Преди месец? Или преди шест? Не мога да пресмятам... Загубила съм представа за измеренията и на времето, и на каквото и да било.

А сега накъде?

Моят дом беше там, където беше Павел.

Моят дом беше и тук, където се потях над своята тема.

Осъзнавам бавно, че вече нямам дом. И няма накъде да тръгна. Но и да остана в кабинета повече не мога. Сгъвам разтворените папки, прибирам елката, разпилените листи, таблиците — всичко онова, което само преди час имаше смисъл, а вече го е загубило. Набързо го скривам в чекмеджето. Прилича на бягство. И е бягство...

А сега накъде?

Вървя. Не гледам хората в очите. Така ще отмина незабелязано колегите, познатите, студентите. Струва ми се, че всеки от тях знае. Искане ми се да се убедя в обратното. Няма резултат. Лявото ми рамо се е смъкнало почти до тротоара. Вървя изкривена наляво, пръстите на ръката ми тръпнат. Изтръпването пълзи по гръбнака, по коленете, по глезените, бих захвърлила чантата. Нищо няма да промени. В чантата е бомбата със закъснител. Часовникът ѝ не сочи време, но отворя ли закопчалката, времето ще започне да тече. Само преди час загубата на Павел имаше смисъл.

А сега? Накъде?

Студено е. Зъзна. Трябва да вляза някъде на топло, да сгрея ръцете си. Краката. Тялото. И по някакъв начин мъничко топлина да стигне до сърцето. То е късче лед. От него идва студът, съзнавам, макар че не откривам логика, логика няма нито в напускането на Павел, нито в това проклето списание, но между двете има връзка. И тя е обратна. Кога е научил Кордев? Отдавна? Малко преди да ми го донесе? Важно е, Кордев е човек, който знае кога, къде и как да удари. В най-беззащитното място. В най-болезненото. И да причини смъртоносна

болка. Да помогне, ако е необходимо. Да не помогне, ако не е. Нужна ли съм му? Смачкана, послушна и предана?

Влизам в някакво заведение. Поръчвам си кафе, чантата пускам на пода. Поемам въздух, главата ми се замайва. Вие ми се свят. Усещам мирис на пот, на парфюм, на движение, нежно облъхната от топлина на живи хора. Няма да се напругам, може да се живее и без усилие, просто дишаш, гледаш, усмихваш се на всеки, кафето те задушаваш с аромата си, цигарата отпуска нервите ти.

А се връщам назад до началото. Защо? Нали реши да живееш без усилие? Спри, преди да е късно, спри!

Не спирам.

Бях сама в кабинета. Кръгът на настолната лампа лежеше върху бюрото. Светът бе влязъл само в този кръг, всичко друго тънеше в мрак. Още нищо не бях губила. Имах своя тема. Имах Павел. Имах време. Имах нетърпението на човек, решил да преобърне света. Имах издръжливостта за това. Светех от оптимизъм. Горях.

После... почукването по вратата. Влезе Кордев. Запали полилея, кабинетът се заля в светлина. Кръгът върху бюрото се стопи в бляска на изсочилите от мрака вещи. Те заеха непоклонително местата си, а сред тях непоклонително стоеше Кордев и ми се усмихваше.

— Работите ли, аз само за минутка...

Като че ли ме изтръгна от сън, внезапно и без смисъл. Сърцето ми се сви, в него нахлу страхът, оня особен страх, от който боледуваха всички в катедрата, необяснен и от непонятно естество, най-коварният страх. Намери ме неподготвена и ме заля. Беше като психоза, която се предаваше от човек на човек. Всеки избягваше Кордев, избягвах го и аз, всеки свеждаше срещите си с него до минимум, разговорите до минимум, зависимостта от ръководството му до минимум. И аз правех същото. Дланите ми започнаха да се изпотяват. И той стесняваше кръговете около бюрото, докато се наведе над избелелия кръг.

— Трислойната плоча? Добре, добре... Винаги съм ви гласувал доверие. Да вярваш на младите...

Говореше много. Измамно бе раздвижването на въздуха, думите му не казваха нищо, създаваха привидност някаква, измамна и безобидна. Трябваше да вниквам зад нея, да я задържа по-дълго, да се вгледам в петната, които оставяше. А те създаваха капани, сплитаха паяжини, заплашваха с нещо. С какво?

Кордев си отиде така бързо, както и бе влязъл. Без да изгаси полилея. Станах след него, превъртах ключа, изгасих осветлението, кръгът на бюрото заблестя ярко, но не ме включи в себе си. Остави ме отвън. Заедно с непонятния страх. Страхът не прекрачи невидимата граница между тъмното и светлото.

— Момиче, чантата ви...

Сервитьорката ме настига с моята чанта в ръка. Благодаря и се усмихвам. Извинявам се и отново благодаря. Ставам подозрителна от толкова извинения. Ставам подозрителна и от напрежението, с което се готвя да поема тежката чанта, тя е лека в чуждата ръка, само в моята тежи. Отново се усмихвам и излизам бързо от заведението. Обръщам се. Сервитьорката гледа след мен, разперва ръце и се скрива навътре, аз побягвам в лабиринта от улици. По-далече от познати, от колеги, от студенти. Успокоявам крачките си, някой може да ме срещне и да ме заподозре в лудост. Искам да се скрия по-бързо, да се вмъкна в някаква черупка, да заприличам на охлюв... Не, винаги съм изпитвала отвращение към охлювите.

— Колежке Бранкова...

Стефанов! Заковавам на място, знае ли, не знае ли? Изглежда приятно учуден от срещата ни. Кани ме с небрежен жест в заведението, което току-що съм напуснала. Оставам неподвижна, престанала съм да възприемам, жестове, думи, усмивки. Той разказва нещо, смее се за нещо, виждам лицето му в светлината на собствения му млад смях, изчаквам задължителното време за една случайна среща и търся мислено място, където ще бъда необезпокоявана от случайности. Опитвам се да изчезна, да открия загадката на думите, на смеха. Нужно ми е скривалище, след като нямам дом, нужно ми е поне скривалище... От което да изляза друга. Неуязвима. Силна.

Тръгвам.

— Колежке Бранкова — така ме наричаше и Кордев на катедрените съвети, на съвещанията, в кабинета си, в моя кабинет. И при онова повторно вмъкване, когато пак не го очаквах и пак ме заля непонятният страх, а работата ми секна. — Колежке...

Предложи ми цигара. Автоматично взех. Запали я. И той запали, удобно разположил се на стол срещу мен. Пресметнах, най-малко десет минути...

Заговори бавно, за никъде не бързаше. С пророчески глас изрече думите, които предусетих при първото му влизане, видях ясно паяжината, капана, заплахата, те бяха реалност, облечени сега в думи, които не криеха двусмислие. Новите идеи, сигурните пътища, пробивната сила, рекламата, връзките, моята неопитност, идеализмът ми, така необходим, но недостатъчен... Още! Не разбирате ли?

— Нашето съавторство ще ви облекчи... Моето име до...

Изрече го тържествено като заклинание, като проклятие, като анатема, изправил тесните си рамене, почти покрил ме с тях и сянката си. Ако се изправех, щях да се ударя в гърдите му, ако останех да седя, сянката му изцяло щеше да ме смаже. Задуши ме гняв, който не знаех как да изразя, нито как да преглътна. Щяла съм да му бъда благодарна. Отлепих се от мокрия стол, отместих сянката с ръка, посегнах към палтото си. Мълчах, мълчанието ми тежеше от ярост.

— Не бързайте да ми отговаряте... Вашата реакция ми е позната, но тя е погрешна.

И си отиде. А аз се отпуснах отново на мокрия стол и продължих да се топя, да се топя, да се топя, забравен снежен човек в началото на пролетта.

Така ме намери Васил.

Бавно му разказах всичко. Престилката ми тъмнееше от влага, от мократа ми коса се спускаха ручейчета в гърба.

Васил сложи на раменете ми огромните си топли ръце.

Улицата, по която минавам сега, е разкопана. От дъното на траншеята, където ще легне кабелът, над купчините пръст, виждам само очи, които ме следват. Отминавам забързана. По-скоро към дома, към скривалището. Зад гърба си чувам падането на тежката пръст, ноздрите ми пазят мириса ѝ, като при заравяне на близък... По-скоро, по-скоро... Тичам.

Вечерта бях разказала всичко на Павел. Заровила глава в рамото му. Над нас тежеше приближаващият се таван. На Павел му се спеше, той не искаше да участва в нещо, което не го засяга. Дори със съвет. Дори с ласка, която носи забрава. Думите ми го намираха в тъмното и се връщаха пропъдени от мълчание. Търсех други, по-ярки и попадащи направо в целта. От тях слепоочията ми скриптяха. Отговорът на Павел ме стъписа. Постъпила съм грубо, невъзпитано, малко чужда помощ на начеващия не вреди, тя е необходима.

— И какво толкова ще ти пречи неговото име до твоето?

Тичам и все не мога да изляза от разкопаната улица. Как попаднах в нея? Траншеята става по-плитка, виждам работниците до кръста, по-нататък виждам и краката им опрени здраво в меката пръст, и ръцете им, които спират да хвърлят, докато отмина. Пръстът пада все зад гърба ми. И този звук на хвърляна пръст ме гони. Задъхана се скривам в първата пряка.

Отдалечила съм се.

Най-сетне входната врата. Облягам гръб на нея. Нямам дом, но имам скривалище. В което раните ми да зараснат. Търся дълго в джоба стотинки за асансьора, после търся дълго и в чантата. Напипвам списанието с пръсти, овладявам отново желанието да го захвърля, да го забравя, но какво променя това? Някой отваря вратата, не се обръщам — бързам да се вмъкна в кабината, и този някой се вмъква бързо зад мен. Една детска ръчица ме изпреварва и натиска копчето на моя етаж, започва изкачването, не оставам с гръб. От детето на съседите ли се изплаших? Роди се, когато ние с Павел се оженихме. Правя опит да му

се усмихна. Няма скривалища за болката, раните ще се отварят непрестанно, с всяко познато лице, с всяка среща. Павел си отиде, а всичко, с което е бил свързан или до което се е докосвал, ме заобикаля и крещи: не можеш без него, никога не си можела, какво ще правиш сега?

Какво ще правиш сега, пита ме мама чак от Куба, където заминаха с татко за четири години. Писмото ѝ е дълго и пълно със съвети, но тя навярно знае, че няма да изпълня нито един от тях. Добре ме познава. Говорих ти толкова пъти, ти не ме послуша нито веднъж. Виждаш сама, аз бях правата. Момиченцето ме разглежда тайно и усуква на пръстчето си къдрица. А гласът на мама не спира да шепне с думите от писмото ѝ. Трябва или да се срещнеш с него и той да се прибере, или веднага да го заместиш с друг. Тя не пише с кого, знае по-добре от всеки, че съм обичала само Павел, че не мога с никого освен с Павел. Няма незаменими мъже и запомни: първият не значи последен.

Детето ми казва довиждане с много топъл глас и с най-невинната си усмивка, така и не си спомням името му, а само го погалвам по косицата. Боли ме! Можех да имам... По-бързо от него пъхам ключа и се вмъквам в апартамента. Най-после — сама! Най-после мога да захвърля чантата под дивана и да я забравя. Забравя ли я, все едно, че не съществува. През тия десет дни ще се опитам да забравя много неща — трите години в института, дните и нощите, прекарани над формулите, укорите на Павел, щастието, което ми даваше, обгарящите искри от сблъсъците с Кордев, съветите на мама. И ще вкарам нов, строг порядък в живота си. С повече разум. С никакво чувство. След приключване на равносметката. С плюсовете. С минусите. За да открия къде, кога и как съм сгрешила. И не повторя грешките.

Отварям крана в банята, силната струя бие в стените на ваната. Нивото на водата се качва. Изсипвам боровия екстракт. Водата позеленява, насища се с ухание. Пристъпвам с единия крак, с другия, лягам, облягам глава на ръба, заслепена, затварям очи. И вече вървя в борова гора, тя е тиха и моя. Кожата ми диша, живее, възприема усещанията, затопля се, доверява се. Най-внезапно гората започва да звъни. Като че ли игличките ѝ са от кристал. При всяко люшване се опират една в друга и от допира се ражда мелодия. Притихвам, задържам дъха си. И кратката ми илюзия изгаря без остатък. Чувам ударите на сърцето си — странни, по-различни от друг път, по-бързи.

Горещината ме е заляла до върховете на пръстите. Искам да се измъкна, ваната е капан, ръбовете са хлъзгави, дланите ми приплъзват по тях, горещината ме държи за гърлото, в гърлото скача и сърцето ми. Нов опит да изляза, не е възможно, необясним страх ме задушавя, опирам дъното с пръсти, търся запушалката, вкопчвам нокти в нея, нивото на водата бързо пада. Поемам си дъх, лежа като удавник, изхвърлен на бряг, бавно идвам на себе си. Три години са изпепелени като кибритена клечка. Павел си е отишъл. Кордев е зачеркнал със списанието смисъла от неговото отиване. Защо ноктите ми се вкопчиха в запушалката? Несъзнателно? Извън мен самата и волята ми? Защо? Инстинкт за самосъхранение? Лежа на дъното, гола и жива, с усещането за хлад. Зъзна. Зъбите ми тракат от студ. Никъде не мога да избягам.

— Десет дни стигат ли ви?

Пак сме един срещу друг, но без да се виждаме, представям си само лицето му, притиснато до телефонната слушалка, навярно някога, отдавна, и то е било добро, а сега се напруга да изглежда добро, натежало от притворство, а аз зъзна в халата от представата за това лице с очи на хищник, напразно правя опит да спра тракането на зъбите си. Дали го чува на другия край на жицата? Сигурно...

— Искам да ви помогна, страхувам се за вас.

— Не се съмнявам, доцент Кордев — казвам изведнъж, овладяла гласа си, тракането на зъбите, омразата, — нали и вие сте го преживели, нали при шейсет на сто от случаите с научните работници е било така? Трябва да се приеме почти за нормално.

— А вие, колежке Бранкова, приемате ли го? Повече от час звъня, изплаших се...

— От какво?

И осъзнавам, че въпросът ме изчерпва докрай, че зная отговора и не искам да го чуя, че в този мъчителен за мен разговор има нещо фалшиво и изтънено, готово всеки миг да се скъса. Полираната усмивка на Кордев очаква да се случи непоправимото и той да притича на помощ, услужлив, внимателен, добър, без да бъде нито услужлив, нито внимателен, най-малко — добър. Пригответен за маскарада, Кордев ме плаши повече.

Зъбите ми отново започват да тракат от студ. Тихо поставям слушалката върху черния апарат. Линията е прекъсната.

Ще избягам и оттук. Този дом не може да бъде дори скривалище. Ще избягам от светлосивите му стени, от заключените между тях спомени за една щастие, което не може да се повтори, от привикващия звън на телефона към срещуположното, съществуващото извън мен. Сама съм, но с инстинкта на животно, потрепващо от страх, долавям забързаните стъпки насам, на идващи хора, близо са, няма да ги спрат заключените врати, ще минат през стените и ще ме намерят. Ще търся спасение сред непознати, сред природата, сред къщи и църкви в далечни селища, оцелели от времето, сред думи, прости и необходими като хляб и сол. Гладна съм! Жадна съм! Студено ми е!

Твоите вечни полимери, Павле, недей, и нашата ли любов ще армираш със стъклени нишки, моля те, Павле, вечно деформация, време, скорост на деформацията, абстракции, абстракции, спри, не мога да спра, действителни модели, математически модели, животът ни се е превърнал в математическа операция, моля те, Павле, знаеш ли какво значи всяка нощ да лягаш с интеграли, господи, понякога се съмнявам дали си жена, Павле, мълчи, няма да мълча, едно дете не искаш да родиш, жесток си, но ти разбери, искам да живея нормално като всички други, да имам ядене, приготвено от теб, вечер да танцуваме или да отидем на театър, да имаме деца, които да водят на разходка и да ми казват татко, и аз искам, няма мислиш, че аз не искам, но първо трябва да открия на какво се дължи пълзенето на пластмасата, да избягна температурната ѝ неустойчивост, да изчисля... А това ще отнеме цялата ни младост, целия твой живот, а и моя, не, Павле, не... Животът се дава само веднъж, разбери, само веднъж, изпуснеш ли го, втори няма, обещавам ти да работя по-малко, не за първи път обещавах, съвсем малко ми остава и после... Не зная докога ще мога да издържа, омръзна ми вече да чакам... Още съвсем малко, Павле, моля те! Не плачи, размеква ме женският плач, бях невъздържан, ще се опитам да почакам още... Вземи билети за театър... Устните ти са солени от сълзи... От интеграли, а? Не ме поднасяй, обичам те и такава, но... Обичаш и всички малки удоволствия на този живот? А ти знаеш ли какво значи да чакаш всяка вечер, и да си млад и младостта ти да изтича ей така... И аз съм млада, или вече ти не намираш, че... Глупаче, спомни си, че те обичам!

Казвай ми го по-често. Спомняй си го по-често и помни още, че не издържам, не издържам, не издържам... Все сам Павел не издържа!

А паметта ми щедро разсипва златни монети.

С паметта на художник... Пронизани от слънцето водовъртежи, сребърни остриета на подскачащи риби в езерото, потопени клони на дърветата, бели цветове, които се въртят необратимо на повърхността, като стрелки на времето, и онази дълбина на очите, тъмна и обещаваща вечността, вклинена в течението, затворена в себе си, на дъното на която спят съкровища.

Това е само началото. А после?

После... Този ден се измъкнахме рано от къщи. Струваше ми се, че ако се върне мама, веднага ще разбере. И татко също. Това усещане не ме напусна и на улицата. Погледите на случайните минувачи ме караха да пламвам. И Павел ме поглеждаше някак особено. И в усмивката му имаше нещо особено — преди го нямаше. Превъзходство ли? Гордост ли? Самочувствие на мъж или чувство за притежание? Кой го знае — никога не го запитах през тия осем години, в които живяхме заедно. Бе минало всичко, което трябваше да мине. Необезпокоявана от страха по непознатото, можех да се отдам на загадката на най-хубавото ми чувство досега. Ние се обичахме. Смеяхме се. Разхождахме се. Крещяхме. Тичахме. Може би отстрани не личеше, че сме прескочили и двамата най-големия преход от едно измерение в друго. Надбягвахме се по празните алеи, играехме на криеница. Ако някой ми бе казал тогава, че е възможно един ден той да забрави, или аз да забравя, че е възможно един ден да се появи още някой или някоя, и това не би ме пробудило от унеса в оня безкраен следобед. Не би ме отрезвило, не би ме разтревожило, а бих се разсмяла с ироничния смях на неповярвала, дори със съжаление към скептика, нестигнал никога до извисяване в любовта.

Сега е друго, Павел не издържа!

Вечерта се върнах късно и светех цялата, наведена ниско над чинията. Ядях, без да мисля и без да вдигам глава. Мама ме гледаше. Татко ме гледаше. И двамата търсеха пътеки към моето необяснимо за тях състояние и не ги намираха. Но само след месец, им казах, че се налага да се оженим с Павел. Чаках дете. Бих им спестила това откровение, ако поне един от двамата не протестира. Но и двамата заговориха едновременно, подложиха ме на обстрел от думи, изтъкнаха ми хиляди свои аргументи „против“. Аз им казах своя единствен „за“. Те онемяха.

Сватбата мина почти незабелязано, в един от делничните дни, двама наши колеги бяха мълчаливите ни свидетели. Нямаше шампанско, размяна на пръстени, панделки, само скромен обяд в тих и полупразен ресторант. Свиреше магнетофон, въртеше непозната джазова пиеса, ритъмът ѝ напомняше повтаряемостта в живота, един от сервитьорите слушаше прехласнат. По-късно и ние си я записахме. Колегите ни изчезнаха набързо. Останали сами, ние напуснахме бавно ресторанта и хлътнахме в някакво кино, гледахме някакъв филм, през цялото време се държахме за ръцете. В къщи нямаше никой, нашите бяха избягали на вилата. Но вазите грееха от цветя, топлият им мирис ни зашемети. Запалихме свещи, вечеряхме тържествено, аз — в бялата си нощница, почти като в сватбена рокля, Павел — гол до кръста и с разхлабена връзка на шията. Грамофонът въртеше любимата ни плоча, танцувахме дълго, докато Павел загуби търпение, духна пламъците на свещите и ме отнесе на ръце до леглото. Там, до възглавницата, намерихме бележчица от татко, той ни честитеше и ни съобщаваше, че е уредил за нас пътуване до Будапеща, намерихме билетите за самолет след два дни, разписката за платения хотел, форинтите. „Приятно прекарване, младоженци!“

В катедралата „Свети Стефан“, преди да се завърнем, слушахме токата и fuga на Бах. Отначало музиката ме изплаши, притисна ме към каменния под, заля ме с прекалено много слънце, с прекалено много обич и прекалено много тъга към малкия човек. Плаках. А после започна извисяването. Разбих бавно, че всеки може да бъде издигнат до състоянието на бога, в името на нещо по-голямо от самия него, в името на някакъв висш смисъл, който да надхвърли краткостта на земните му дни. Висш смисъл... Бях го намерила за себе си и му обричах целия си живот. И колкото да ми изглеждаше страшно,

започваше с жертва, която бях готова да принесе. Оправдание имаше... големите научни открития, предстоеше ми само да се дипломирам и да пристъпя към тях... И имаше начин да не родя детето си, за да пристъпя свободна, тогава вярвах, че имам право, и по-късно вярвах, че имам право, и вярвах до днес... А сега? Вярвам ли?

Необяснимо бърза за някъде времето! Споменът ме плаши, искам да го отклоня, да избягам, а просто навлизам в него.

— Какво си направила? — крещеше Павел.

Той се разхождаше с огромни крачки, а зад него пристъпваше сянката му, съюзница в обвинението, огромна и тя. Надвесваха се над мен — той и сянката му, — влачеха ме, издевателствуваха над немоцта ми, тъпчеха ме, чакаха да призная престъплението си, а аз, неспособна повече да слушам, притисках длани към ушите си, заскърцвах със зъби от болка, заплаках.

Павел и сянката му останаха неподвижни.

Паднах на леглото с шлифера и обувките, пронизана от студ, мокра от пот, обърнала гръб към тях, духът се отдели от тялото, никога преди не ми се бе случвало. Думите кръжаха във въздуха, отблъскваха се в пространството, таванът се бе отдалечил, и подът също, висях и се люлеех в огромната празнота, напразно стисках с пръсти ръбовете на матрака. Хипнотичния поглед на Павел усещах забит в гърба си. Той заговори неочаквано тихо, това вече не можех да издържа, губех силата на доказателствата си, всичко се обезсмисляше, късаха се връзки, обезумявах от бавно настъпващото му примирение, от бавно никнещата надежда, от сълзите, които бликаха в гласа, глух и притиснат и идващ като че ли много отдалеч.

Извърнах към него мокрото си лице.

Павел седеше на пода. Ръцете му трепереха. Главата — опряна в коленете, косите закриваха очите, виждах само устата, която се гърчеше в ъглите, за да не изтърве на глас стенанието. Изправих се, после коленичих, сложих ръце на раменете му, опрях лице до челото, усетих кожата му — ледена — до моята. Прегърнах го.

Той се изтръгна от прегръдката ми, побягна. Паднах на пода. Захлопна се врата, втора, трета...

— Какво се е случило? — долетя разтревожена мама, бършейки белите си брашнени ръце в престилката. Опита се да ме изправи, не успя, заоглежда се безпомощно, закипя от гняв, развива се: — Ще го науча аз, селяндур такъв, да не те пази в твоето положение.

— Спри, моля те!

Не спря, разпалваше се сама от думите си, сипеше ги като дъжд, като град, болеше, нямаше къде да се скрия. Спри, помолих я отново, но тя се разkreщя по-силно, от размаханите ѝ ръце се сипеше брашно по пода и той побеляваше, спри, извиках, той не е виновен, аз... И ѝ казах — изведнъж, грубо, с две думи, а тя замръзна в средата на стаята, окаменя, запримига, лицето ѝ странно се удължи, разкриви се, готова да заплаче или да се разсмее, така и не разбрах.

— Знаеш ли какво искаш ти? — запита ме тихо и пристъпи към мен, мислех, че ще ме удари, и вдигнах ръка да предпазя лицето си.

Когато я смъкнах, тя не беше в стаята.

Телефонът звъни упорито, дърпа ме към себе си, дърпа ме, завързана към звъна му, извивам се към него, протягам ръка, може би е Павел?

Не е.

— Утре ще те замествам във втора група ПГС. Докъде си стигнала с материала?

Изведнъж ме поразява тревогата в плътния, добре трениран глас на Васил. Преди да смогна да отговоря, тревогата се засилва в мълчанието му, една въздишка удря в мембраната и идва тъжна в ухото ми, а после думите галопират:

— Какво ти става? Защо ще отсъствуваш? Кордев ми каза — цели десет дни, а е възможно и повече. Болна ли си? Или...

Усмивам се, представям си го Васил, същият си е... Неспокоен, загрижен, вечно развълнуван за другите, още от дете, все на страната на по-слабия. Раснахме с него на една улица, през две къщи, учихме в една група, на вундеркиндите — и в нея той се отличаваше със своята отзивчивост, загриженост и доброта. А бе най-умният. И можеше да стигне най-далече, ако не се пилееше да помогне на този, да помогне

на онзи, да иска да променя света, да не премълчава истини, които му създаваха само неприятности, да мисли малко повече за себе си. Ето и аз самата... Предпочетох Павел пред него, изплашила се бях от прекалената му искреност, от прекалената му принципност, която не прощаваше никому. И може би точно заради Павел, по-гъвкав и по-умеещ да се предпазва от удари, и да ме предпазва от удари, ние с Васил никога не се докоснахме до оная дълбина на приятелството, в което се стопяват и думи, и жестове... Кой обича да бъде съден непрекъснато? И кой не се бои от съвършенството на другия?

— Тревожа се за теб.

А той още не знае нищо, не предполага, не допуска колко е сериозно и че това може да е краят. Защо краят? Не, трябва да му кажа...

— Какво се е случило?

Всеки друг бих могла да излъжа, него — не. На него мога да призная цялата истина, или поне половината. Мога да бъда слаба. Мога да се размекна, той веднага ще се разтича, ще ми съчувствува, ще ме подкрепи. От това ли имам нужда?

— Василе.

— Слушам те.

Мълча. Готовността му да ме изслуша ме парализира изведнъж. Езикът ми набъбва, завърта се без звук между зъбите. Напрягам се докрай, сълзи висят на клепачите ми, гърлото ми съхне...

— Всичко това за трислойната плоча — преглъщам, прехапвам устни, за да не проплача, и продължавам с неовладян сух глас — от пластмаса, армирана със стъклени нишки, режимът на работа и деформацията ѝ е вече доказано от някакъв американец А аз току-що стигнах до извода.

Млъквам. Половината истина, половината товар се смъква от гърба ми. Започвам да дишам по-леко, в ръката си усещам неговата ръка, която ме измъква от подвижните пясъци. С ръката на Васил няма да потъна.

— Василе...

Но там, на другия край на жицата, вече няма никой. Само тишина. Минава време, докато разбере, че отсреща на телефонната слушалка няма никой, духвам в нея. Затварям я. Отварям отново, връзката не е прекъсната, виквам няколко пъти името му.

На другия край на жицата няма никой.
Тишина... Полудявам!

Стените... и тези стени се накланят застрашително, четирите им ъгъла се събират в един връх, лежа не в хола, а на дъното на някаква пирамида. Въздухът е точно определено количество, съотношението между въглеродния двуокис и кислорода се променя. Дишам все по-трудно. Слагам ръка на сърцето си, чувството, че съм жива погребана, не ме напуска. И ритъмът на сърцето ми е друг, няма го оня силен първи удар и веднага след него втория, по-слабия, малката пауза и пак — силен, слаб; силен, слаб, пауза. Силен, силен, силен... Да броя ли? Няма смисъл. В медицината това се нарича аритмия, пристъп на стенокардия или порок. Или кой знае как?

Движа се мъчително, като че ли пространството между стените е изпълнено с плътна течност. Внимателно поставям възглавница на дивана и се опъвам върху него. Вдигам ръцете си до главата. Десет дни мога да прекарам така. В пълен покой и без да мисля за нищо. Без да мисля? Изключено. А може би спя — колко хапчета приспивателно? С няколко повече хапчета приспивателно може и да не се пробудя. Искам ли да не се пробудя? Тогава ще изчезне отвратителното списание, ще изчезне и езуитът Кордев и миг подир миг в прекосяването на она необратима граница при мен ще се завръща Павел, ще ме докосва погледът му, ще ме галят ръцете му, косите му ще се смесват с моите — и това ще бъде и сън, и спомен, и минало, и бъдеще, странно слели се в едно. А след него няма да има нищо. Нищо!

Сърцето продължава бесния си ритъм.

Броя... Сто, сто и десет, сто и двайсет...

Плаша се. Поглеждам към телефона, безкрайно е далече, а и той плува в погледа ми, приближава се и се отдалечава, ако пристъпя към него, навярно ще трябва да се гоним из хола и слушалката ще се изплъзва от ръката ми. Очаквам мига, когато ще застане на мястото си, но черният апарат продължава да кръжи, смъква се към пода, издига се към върха на пирамидата, който се е приближил към лицето ми. И приближава, приближава, като че ли ще се сплеска съвсем и ще ме притисне между стените си, докато ме превърне в пергаментов лист.

Страх ме е!

Затварям очи и чувам звън, настойчив, продължителен. Ушите ми ли звънят? Или телефонът? Или идва Васил, за да ми помогне? Напрягам се цялата. Изправям се. Течността, изпълнила пространството между стените, е по-рядка, движенията ми са по-свободни, при мисълта, че идва Васил, нищо не изглежда толкова страшно. Дори този ритъм, силен, силен, силен...

Отварям вратата. Въздухът свършва изведнъж.

Кордев?

Присъствието му тук, на прага на моя дом, на моето скривалище, е вече сигнал за неотменна беда. Облягам се на рамката на вратата. Става ми зле, сърцето ми е скочило в гърлото и ако отворя уста, ще падне в краката ми. Стискам зъби. Кордев мълчи. Протяга ръка, усещам я на лакътя си, силна е, бутне ли ме, ще полетя в нищото. Но ръката ме държи здраво, преглъщам, в огледалото срещу погледа си виждам нашите две тъмни неподвижни фигури на фона на светлата стена. Разглеждам ги — домашната ми роба, отпусната около тялото, без да го загатва, великолепия му костюм, очертал предварително дори жестовете, гарантиращ свобода и на най-малкото движение, не костюм, а още една кожа върху неговата собствена, още един защитен пласт, още една изолация от света. Кордев ми се струва недосегаем, а усещам пръстите му на лакътя си. И очите му, скрити зад блясъка на очилата, са защитени от враждебността на моите, този човек наистина е недосегаем. Единственото ми желание е да си отиде по-бързо, веднага, само след миг, крещя го без глас, с неподвижността си, с погледа, с кожата си. Не смея да отворя уста.

— Дойдох да ви предложа...

— Влезте!

Защото зад гърба му виждам Васил. И вече гледам в него. Той е тичал дотук, едва си поема дъх. Взима последните две стъпала наведнъж, със скок се озовава на площадката и побутва пред себе си Кордев. Развятото му палто го обрамчва целия, като че ли го поглъща заедно с костюма, с очилата, с пригответените за казване думи. С Васил и присъствието на Кордев не е страшно, и моята продължила аритмия в гръдния кош.

— Влезте!

Изведнъж холът се е превърнал отново в паралелепипед, в седем на пет, на три и двайсет. Ъглите са си ъгли, стените — стени, подът — под, а таванът се е отдалечил на мястото си. И пространството между тях е наситено с озон, диша се леко и дишането предизвиква замайване, което означава живот. Двамата мъже стърчат неловко в средата. И мълчат. Покана ли чакат, след като дойдоха и двамата без покана? Желаният и нежеланият. Виждам ги свързани като роби с една верига, седне ли единият, трябва да седне и другият. Общата им работа ги събира и разделя, сблъсква ги до болка, отдалечава ги почти до скъсване на веригата. Играя лошо ролята на домакиня, наливам и на двамата коняк в кристални плътни чаши с разноцветни отблясъци. Кордев отпива усмихнат, неуязвим както винаги, чашата в ръцете на уязвимия Васил трепере, конякът плиска страните ѝ, но не се разлива. Заставам зад неговия фотьойл, докосвам с пръсти рамото му и вдигам чаша и аз.

— За вас! — тържествуващо ме изпреварва Кордев.

— За теб! — полуизвит назад, шепне Васил.

А и двамата не мислят за мен.

Доцент Димитър Кордев, временен ръководител на катедрата по теоретична механика, и главният асистент при същата катедра Васил Ангелов седят един срещу друг в моя слънчев хол и се гледат, без да продумат. Чашите светят в ръцете им. Пръстите стискат стъклото, една от тях ще се счупи. От напрежението в погледите им между тях пламва волтова дъга.

Ще изгоря в нея. Само за миг.

Силен, силен, силен...

Помня обявлението във вестника. И те го помнят.

„Ректоратът на Висшия инженерно-строителен институт София обявява конкурс за професор по теоретична механика към катедра... — един със срок 4 месеца. Кандидатите да представят трудовете си...”

Кандидатите... Доцент Димитър Кордев и доцент Стоян Манолов, на когото Васил е дясната ръка. И двамата — надеждни. И двамата — с много трудове зад гърба си. И двамата — успешно

защитили дисертации. Щансовете изглеждат равни. Но не е така. Кордев владее правилата на играта, с безкрайно точна реакция. Ту от страната на непозволеното — ту от другата. Защитен отвсякъде с ръбове и отблясъци. Манолов е беззащитно извисен над тях. Открит. Уязвим. С едно-единствено лице и широка усмивка. И настъпва зашеметяваща тишина в катедрата. Всеки звук е опасен, всяка изречена дума — клопка.

Бяха опасни дни. Все още не са свършили. И все още няма резултат, а означеното време в обявата е изтекло. Още веднага след предаване на трудовете определиха рецензентите. Сериозни, строги, критични, със загрижеността на хора, които решават съдбата не на отделната личност, а на цяло направление в науката. Бъдещият професор щеше да оглави постоянно катедрата. И оттам нататък да насочва избора на теми, провеждането им, осъществяването им, вплитането им в производството.

Старият професор Минев, малко преди да излезе в пенсия, внезапно получи инфаркт. Не дочака, не издържа, нещо се бе случило, надживя инфаркта и замина на лечение, онемял за битката между двамата.

Какво се бе случило? Строгият професор Минев изглеждаше като канара. И никога не бе правил компромиси. Заради нищо. И заради никого.

Бях стояла настрани. И все още стоя настрани, битките за надмощие не ме вълнуват. Васил се възмущаваше, и други се възмущаваха. Не можеш да бъдеш никъде... Гледам своята работа. Твоята работа ще зависи от тях, ще бъде спряна или ще бъде подпомогната... Не е така, не се съгласявах, работя самостоятелно и ще продължа самостоятелно...

В науката... Зная, зная... И обръщах ключа на кабинета си.

Между дивана и фотьойла все още пламти волтовата дъга. И никой не е изгорен. И аз самата съм цяла. Кордев изважда цигари, кани Васил, Васил дълго търси своите, Кордев щраква запалка и поднася пламъчето ѝ пред цигарата на Васил, Васил я отдръпва, намира кибрит и пали. Всмуква дима с истинско удоволствие. Притваря очи, отпуска се назад. Кордев не притваря своите, това са очи на хищник, които

винаги дебнат. И най-невинните жестове. Наливам им още коняк. Те пият вече без наздравици и без да се погледнат, както пият мъжете, свързани с всичко и разделени от всичко.

Намирам своите цигари, запалвам и аз.

Предстои сериозен сблъсък. Кордев се е привел напред.

— Убедихте ли се, колега, че е възможно да се случи на всеки, работиш върху нещо, а друг вече го е завършил. Все още не сме в състояние да обхванем цялата информация по определен въпрос.

— Не сме — съгласява се леко Васил, — но онова, за което се мъчите да се оправдаете в случая с Радина, няма нищо общо с вашия. Всичко може да се докаже и не мислете, че ще излезете невинен, професор Минев, който толкова много ви вярваше и сам ви предложи, се убеди, и другите...

— Едва не го убихте! — с упрек в гласа казва Кордев. — Вашите фикс-идеи...

— Вашите тънки комбинации...

— Човече, полудявате ли?

Трябва да изляза, но не мога да помръдна, само стискам бутилката коняк. После пръстите ми се разтварят, тя пада на пода и се пръсва. По килима плъзва мокро петно, става все по-голямо, поглъща шарките. Гледам като хипнотизирана, налага се да изляза, не мога да помръдна. Слушам, ще бъда въввлечена днес, станала свидетел на техния разговор, разбирам, че ще бъда въввлечена. Но не помръдвам. Горкият професор Минев, значи за това.

— Вие наричате истината лудост?

— Не ви разбирам — повдига рамене Кордев. — Дошли сме тук за друго — и поглежда към мен, брадата му остава насочена към центъра на тежестта ми. Губя равновесие.

— Много добре ме разбирате. И знаете, че няма да мълча, след като съобщих на професор Минев. А тази специализация, която отлагахте на няколко пъти, я уредихте сега, за да ме отстраните, но...

— Това е ваше право, вие сте я заслужили.

— Точно в този момент? А защо не преди?

— Бяхте нужен тук.

— А сега е нужно да ме няма? Но аз оставам...

Кордев енергично се изправя. Жестовите му са извън мен и не ме засягат. Думите му са извън мен и засягат нещо, което е можело да

стане. Но не е станало. Или ако е станало, то аз не съм разбрала кога и къде. Извън мен. Извън мен... Би трябвало да го изпратя. Не помръдвам от мястото си. А той не ме е забравил. И нищо не е извън мен.

— Ние дойдохме тук, за да помогнем на колежката Бранкова, а не да продължаваме един отминал и ненужен спор.

Ненужен?

Острият ръб на едно от стъклата разпорва дланта ми и от нея прокапва тежка топла кръв. Като в просъница чувам гласа на Васил:

— Точно в това не съм убеден, доцент Кордев!

В кое? В необходимостта да ми помогнат? Или в ненужността и отминалото време на техния спор?

Сиянието на волтовата дъга е ослепително и аз, застанала между двамата мъже, съм пронизана цялата от него. Ставам прозрачна, прекалено бяла, стъклена. Превързвам восъчната си ръка, без да мисля за себе си, Кордев още не е тръгнал, оглежда се внимателно, погледът му наднича по рафтовете на библиотеката, по масичките, над радиото, над телевизора, все едно, че търси нещо и не го намира. И аз мисля какво ли търси, мисля и за Васил. Изправили се един срещу друг на прилично разстояние, те са в смъртна хватка. Врагове до смърт. Единият отгук ще излезе мъртъв. Глупости! Не помръдвам. Кордев трябва да си отиде, но продължава да оглежда, какво търси, искам да си отиде, по-скоро, по-скоро, иначе ще бъда изпепелена аз.

Сърцето ми е спряло до зъбите.

Малко преди да получи инфаркт, професор Минев посочи сам Кордев за временен ръководител на катедрата. Докато приключи изборът. А само месец след това неговият рецензент излезе с обвинение. За двадесет и четири часа всички знаехме подробностите. Докладът на рецензента не бе изложен в канцеларията на института, както обикновено ставаше. Говореше се полугласно и винаги само между двама, които неспокойно се оглеждаха.

Работех усилено. Не давах ухо на приказките. Павел си беше отишъл. Огромното и пусто чувство, настанило се в мен, ме правеше

глуха и сляпа. Водовъртежът на собствената ми болка ме караше да губя ориентир в обстановката. Отначало не разбирах нищо, някакъв английски труд, нещо било преписано. Вслушана в себе си, не долавях кипежа на другите. Отделните думи, достигнали случайно, не изясняваха причините. Последствията. Настъпилото объркване. Недоверието, вмъкнало се неизвестно кога във всеки. Притварянето в собствената предпазливост. Докато се изясни. Докато се разбере...

Говореха, говореха, говореха. Шепнешком. Със заекване. С внезапно прекъсване на половин дума.

Ще го изхвърлят!

Дали ще му отнемат и доцентството?

Никога няма вече да преподава!

Срещах Кордев по коридорите на института, той вървеше с високо вдигната глава. Поздравяваше ме с усмивка. На катедрените съвети съобщаваше строго — между нас има интриганти, плъзнали са непристойни слухове... И спокойно пресрещаше погледите, привеждаше ги. Говореше за възтържествуването на справедливостта, за наказания на недостойните, за издигане на заслужилите, за отдаденост в работата. И разпитваше всеки докъде е стигнал. Искаше подробни отчети, които изслушваше със загриженост. Даваше напътствия. Насърчаваше или възпираше с поглед, с дума, с мълчание. А в залите влизаше с усмивка.

И изведнъж в катедрата настъпи тишина. Групичките се разпръснаха, подхвърляха се изводи за грешки, за недостатъчно изяснени обстоятелства. Дори рецензентът, който повдигна обвинението, замълча. Защо? Нали беше прав? И не беше сам? Имаше и други, които му бяха помагали, за да систематизира трудовете, да се направят преводите, да се заснимат фотосите? Защо оставаха в сянка? Само Васил не се предаваше, само Васил... Той се вълнуваше, а дълго спираната му специализация на Запад най-сетне бе уредена. Не заради това наричаше Кордев с най-различни обидни имена, търсеше във всеки слушател съмишленик, подкрепа. И в мен също. Но колегите се страхуваха. Какво очакваше? Та и аз не можех да направя нищо, от мен не зависеше нищо, винаги бях презирала ежбите, тези изкуствено създадени преценки за един или друг. Обичах работата си и копнеех час по-скоро да я приключа... Тя беше над всичко, А Васил

обвиняваше, чезнеше някъде, тичаше по инстанции и блъскаше главата си в някаква невидима стена. И тишината ставаше все по-напрегната.

Кордев не отстъпваше нито на милиметър от постигнатото. Сега е времето да открия своите врагове, своите приятели.

— Точно в това не съм убеден — повтаря Васил и изтръсква пепелта от цигарата. — С какво конкретно ще ѝ помогнете вие? Като я отдалечите от института? За да не каже какво сте ѝ предлагали? Не веднъж. И не два пъти.

Кордев все още не пристъпва към вратата, той не забравя за какво е дошъл.

— Тя трябва да каже най-напред от какво се нуждае. Струва ми се — по-дълга почивка. Да дойде на себе си, ударът е силен. Ако приеме картата, която ѝ нося, ще увеличим отпуската ѝ. А за по-нататък съм я предложил и нея за специализация. На асистент Бранкова може да се разчита, доказала го е.

— Доказала е своята преданост към вас? С мълчанието си? С ненамесването си? С това, че не е ни тук, ни там?

Притеснението ме поглъща, чувствавам се топка, която попада ту в ръцете на единия, ту в ръцете на другия. И всеки от тях ме запраща със сила, от която боли. Не е ли унижително? Не съм великодушна, искам да ме забравят, искам да остана недосегаема. Връщам се отново при Павел, той беше убежище някога, а сега?

— Стой настрана от всичко — съветваше ме. — Техните борби не те засягат. Ти си единствената жена в катедрата и, вярвам, ще бъдат поне малко кавалери. В науката няма място за кавалерство. Точно с това, че съм жена, съм прекалено уязвима. Все още не са изживени онези твърдения за недостижимите качества на мъжкия мозък. Дори при нас. И няма да мога да надмина и най-посредствения...

— Кога ще изпратите Бранкова на специализация? Преди изборът да бъде направен? Или след това?

— Колега Ангелов, какво ви става?

— Бях при професор Минев, той ще говори. И рецензентът, когото сте притиснали да мълчи, също... И аз, който направих преводите, и фотосите...

Кордев отново сяда, изтръпвам. Пали нова цигара. Прилошава ми. Не изглежда смутен, не изглежда развълнуван, само пали нова цигара с тънка усмивка на тънките устни. Гледам лицето му — не е лице на човек, който губи, спокойно, иронично и познато с присвитите очи на рис, със затаения скок на хищника. Полудявам между тях, отпускам се в най-отдалечения ъгъл и оттам ги следя, прегърнала коленете си. Малка пионка в голямата шахматна игра. И да падне, няма значение, може да бъде пожертвувана.

— Разкривате ми се в нова светлина! — Усмивката на Кордев е умопомрачителна, здравината и белотата на зъбите му е също заплаха, Васил не я вижда. — Чакайте тази специализация години и да се откажете сега, когато най-сетне можете да заминете, заради една толкова недоказана история, това е лудост, мили колега. Възможността няма да се повтори.

Васил се изправя. Тъмен. Настръхнал. Огромен. Загубил е хладнокръвие. Грешка, крещя безмълвно. Изправям се и аз.

— Зная!

Лицето на Кордев не се променя. Страхувам се. Сега ми е необходима спокойната неутралност, за да се скрия в нея. И в този миг си припомням нещо, за което не съм си давала сметка. Пристъпвам към тях, блъсвам някаква ваза. От неочаквания шум и двамата се обръщат към мен. Кордев е по-бърз, оказва се до мен, хваща ме за ръката, не мога да я изтръгна от клещите на пръстите му. Преценявам наум, отново е в нападение. И се усещах загинала.

— И двамата дойдохме тук единствено за да помогнем на нашата млада колежка. Много ѝ се събра. Мъжът ѝ я напуснал, тригодишният ѝ труд отиде по дяволите, а ние с вас... — Той пуска ръката ми, приближава безшумно до Васил, втренчва зеления си поглед в очите му и много тихо, и много отчетливо, така че и аз да чуя, добавя: — Вие най-много може да ѝ помогнете. Точно вие! Не бихте допуснали да бъде пожертвувана!

— За какво? — недоумява Васил. Той е изненадан откъм гърба.

Влязла съм в играта. Искам или не искам, влязла съм в играта. Кордев предлага мълчание срещу мълчание. Ако Васил не мълчи, ще

ме избута напред, ето, и при нея... Знае за чувството му към мен, и то може да влезе в употреба. И аз зная за чувството на Васил, но то няма отношение към станалото. И никога не е имало. И няма да има. Няма ли? Кордев е замахнал методично. Внесъл е объркване. Обещал е още повече объркване. Погледите ни се пресичат в една точка и се отдръпват. Всеки от нас тримата е разобличен. И разголен. Голотата ни плаши. Кордев е спокоен и в голотата си. Той удря с длан рамото на Васил, уж приятелски, но по-скоро предупредително, рамото на Васил се смъква.

Умълчаваме се едновременно. Езикът на Васил е изтръгнат, движенията на Кордев, с които се приближава до вратата, са ловки, уверени, професионални. Гледам ги, изработвани са с години, той влиза и излиза, когато си поиска, където си поиска, при когото си поиска. По издръжливост са несравними с Васил. И физически са несравними. Единият е гол, другият винаги е с ризница. А аз се опитвам да изчезна. Аз, троянският кон... Не, не сега! Страхът ми и желанието да помогна на Васил се сплитат в сложен възел. Изпращам Кордев в мълчание. Захлопвам вратата зад гърба му, опирам се на нея с цялата си тежест, изплашена, че той може да мине и през нея, ако реши да се върне. Не се връща.

Отдъхвам си.

Движа се наслуки. Пипнешком. Не искам да бъда троянски кон за Васил. Нашето общо детство е реалност, не е измислена и онази близост, която съществуваше помежду ни още от игрите в задните дворове на къщите ни, усмивката, грейнала в очите му, с която ме посрещаше и изпращаше. Онова негово стеснение от присъствието ми също не е измислено. Другите го бяха нарекли любов. А аз имам само един човек, когото мога да допусна до себе си. И за когото грейва усмивката ми. Павел! Той ме повикваше. Където и да се намирах, тръгвах към него, разтворила ръце. Удряше се в прегръдката ми, залюлявахме се от сблъсъка, оставахме прави. И невиждащи. Движихме се като лунатици под погледите на Васил. Прескачахме ги като препятствия. Не се препъвахме в тях. И се отдалечавахме от него, отдалечавахме се... А после... започна обратното приближаване. В общата работа. В общите търсения... А Павел ме изоставяше в тях.

Тичахме с Васил в една посока. И го влачех подире си в своята съдба, в която бе включен и все пак бе отвън. Без да помисля за чувството му, разпъвало го до днес. За да спрем сега един срещу друг и се опитаме да погледнем истината. Всеки от нас стигнал до някаква точка. А оттам нататък — продължението, пълната неизвестност, болката...

— Седни — докосвам го по рамото, — аз също зная. Винаги съм знаела...

— Какво? — не иска да се предаде той.

— Та аз го зная от дете!

Васил започва да се изчервява с оня наситен морав цвят на израстващото момче от игрите ни, което другите подиграваха. Но цветът започна да избелява с годините, да пулсира на тласъци, да изчезва. И да се явява само за миг, овладян, вмъкнал се дълбоко под кожата. Поглежда ме и от неосветеното дъно на очите му блясва гланцът на прикриваното и с мъка опазено чувство. Не е изтляло. Не може да го скрие пред мен. Залива ме срам, близо до мен той е бил винаги ужасно самотен. Все по-самотен и все по-беззащитен. Натрапчиво се връщат спомени.

— Трябва да ти призная, и аз знаех за Павел. Ти още и не подозираше...

— Разкажи!

— Уж се познаваме отдавна, а все още не зная, можеш ли да гледаш истината в очите и да не ослепееш от нея?

Той не ме пита, просто размишлява на глас.

— Разкажи!

Това е като встъпление към края на света, към моя собствен край, който ще постави край на всичко останало. Или начало? Ще имам ли сили за някакво ново начало? Каквото и да е то? След пълното и окончателно разрушение? Чакам избухването, вкоравила крайници и сетива. Принудена съм да погледна истината в очите. Ако не издържа, толкова по-зле. На всяка илюзия идва завършекът. Заставам в позицията на страничен наблюдател. Ще мога ли?

Васил вече разказва за някакво кафене. Хлътнал там случайно. Видял Павел, а Павел не го виждал и държал ръката на едно момиче, погълнат бил изцяло от момичето, високо, с червеникави коси и тънки глезени, кръстосани под масата. Имало красиви тъжни очи. Светли. И красиви дълги пръсти. Гледал в тях няколко минути, колебал се дали

да остане. Седнал. Поръчал си кафе. Чакал. Двамата минали край него след половин час, без да го забележат. Момичето се смееело с неестествен тъжен смях, от смеха му по гърба на Васил хукнали тръпки. И още веднъж ги видял. И още веднъж. На различни места и като че ли ги търсел. Проследявал ги. Влизали винаги в една сграда, досущ приличаща на останалите. Запомнил улицата, номера. Един ден се върнал, заизкачвал се несъзнателно по стълбите, искал да се върне, но не можел, трябвало да знае, изведнъж това се оказало много важно. И видял на една врата табелка с името на...

— Как се казва тя?

— Табелката беше с името на Павел.

— Сигурен ли си?

Васил кимва с глава, избягва да ме гледа. Причернява ми, в погледа ми блести само тази табелка с името на Павел. Докосвам студената вечност и плахата надежда на Васил. Ставам, в барчето намирам уиски в дъното на една квадратна бутилка, наливам и на двама ни. Отпивам. И после питам с пребелели устни:

— Къде е? На коя улица? На кой номер?

Васил мълчи, болката ми го плаши. Вече е късно, ще стигна до края, ще видя всичко. А после може и да ослепея. Гърдите ми се пълнят с ненавист към Павел, към Васил, към момичето, което не познавам. Удрям с юмруци в мълчанието му. Не е ли миналият ми живот с Павел една измама? В главата ми пулсира, откога?

— Откога?

Васил ме поглежда с недоумение, замислил се е за нещо друго, отдалечил се е и ме е оставил сама срещу момичето, срещу Павел.

— Кога беше... това проследяване?

Той мълчи, смръщил вежди, като че ли се опитва да си спомни. Знае точно кога е било, запомнил е датата, часа, дали е валило дъжд или сняг, или е било пролет и дърветата навън са цъфтели. Всяка подробност се е запечатала в съзнанието му. Без усилие, убедена съм. Такива неща се помнят, а сега мисли какво да ми отговори, ще мога ли да го приема, без да получа разрив на сърцето. Защото... то бие, проклетото, в зъбите ми, силен, силен, силен, ще издържи, дявол да го вземе, трябва да издържи.

Силен, силен, силен...

— Какво ти е? — пита Васил, застанал прав и наведен над мен.
— Прилоша ли ти?

Хваща ръката ми, поставя пръсти на пулса, разтревоженото му лице насочва поглед към телефона, колебае се дали да позвъни и повика лекар, не го изпускам от очи и моля:

— Трябва да зная. Продължавай!

Гласът ми повелява, никога не е бил такъв. И Васил усеща разликата, подчинява ѝ се.

— Ще ти кажа, но ще ми обещаеш...

— Обещавам.

— Няма да отиваш при него, няма да го търсиш...

— Защо? Нали трябва да погледна истината в очите? Нали точно това искаш и ти? Както при Кордев, така и при Павел...

— Той те е напуснал сам. И сам трябва да се върне. Не се унижавай, унижи ли се човек пред някого, после ще повтори...

— Унижение? Да изясниш? Да сложиш точка на една илюзия?

— Жената трябва да има и гордост.

Гордост? Прозвучава като нещо недействително, в стъклото на прозореца смътно се очертава лицето на Васил, то се разлива в контурите на вещите, в леките движения на главата му, в размаха на ръцете. Усещам, че ми говори за нещо, което не знам какво е, има ли го, няма ли го...

Строгост и скука, две имена, с които ме нарече Павел.

Дълг и работа, още две, които Павел произнасяше, стиснал зъби. Недеформирано от времето, идва със спомена и последното ми име, дадено от него — мравчица...

Но гордост? Гордост нямаше, тя бе извън моята същност. Щом Павел не я бе усетил през всичките тия години...

— Хубава ли е?

Васил мълчи. Мълчанието също е отговор.

— Млада ли е?

Васил продължава да мълчи. Навежда лице, за да побегне от погледа ми, изважда пакетчето с цигари, взема една, дълго я върти в

самотните си пръсти и забравя да запали. Светлата му глава се привежда към коленете.

— Как искаш да погледна истината в очите, когато ти не ми отговаряш?

Васил се сепва, цялото му тяло пука от свръх-усилие да се изправи. Все пак успява. Завърта се, тръгва към прозореца. Ако не ми отговори, мога и да го ударя. А съзнавам пределно ясно, че се боя от отговорите му.

— Не мисли, че ми е лесно...

Започнал е и ще продължи, познавам го. Момичето е високо, с червени коси и странен лунен поглед, с много тъга в смеха, беше ми го казал, отнесено, нереално и в същото време с резки, неконтролирани движения. Не е на повече от деветнайсет. По-скоро отчаяно, отколкото влюбено. Объркано от нещо. Самотно и беззащитно. Като че ли бяга от някого и няма къде да се завърне.

— Не я защитавай! — сепва ме моят дълго неупотребен глас.

Изразът върху лицето на Васил се сменя, той насилва себе си, за да не ми отговори също грубо.

— Разказвам собствените си усещания, може и да не са верни.

Верни са, зная. Той винаги е правил точни характеристики на хората. От един поглед. От един жест. От едно докосване. Той и за Кордев не сбърка. И за Павел не сбърка, намираше го безотговорен и слаб. Ако някога бях се вслушала в думите му, в съветите му... Но Павел притежаваше магия, хиляди пъти по-силна от обективността на Васил. И той не го отричаше. Слаб, но очарователен. Завладяващ. Безотговорен, но покорител. Докато човекът, осъден да казва истината, е избягван, недоизслушван, наказван с отдръпване. Васил признаваше и това.

— Някога носителите на лошите известия са ги убивали...

„Колко си хубава!“ — шепнеше Павел, когато и аз бях на деветнайсет и се разхождахме дълго по улиците, а пръстите ни се вплитаха едни в други, кръвта преминаваше от неговите в моите, от моите в неговите и ние пресичахме под тревожните светлини на фаровете, потапахме се в мрака на зданията, нахълтвахме в чужди входи, където се целувахме до премаляване, а в краткия отдых между целувките Павел продължаваше да шепне: — Колко си хубава!

Сънувам нежните разтваряния на устните му. На ръцете му.

Тези същите устни, с които сега шепне всяка сутрин „довиждане“ на другата, тези, същите устни, с които целува другата, преди да отиде на работа, тези същите ръце, с които печели своя хляб и нейния хляб, а тя го взима внимателно, реже го на тънки филийки, препича ги, после намазва филийките с масло, той ги поема от ръцете ѝ и целува пръстите ѝ. Тя се смее.

Както се смеех някога аз? Било ли е, не е ли?

В малката стаичка Павел се връща всяка вечер след уморителния ден, прокрадва се тихо край бдящата хазяйка, вмъква се бързо с нетърпението на влюбен, с жаждата на влюбен, но кратката бележчица до възглавницата го удря като нож между плешките — ние сме у Фифи, Павел не смее да отиде във Фифи, несериозността на името му напомня за годините, чувствува се стар, косите около слепоочията вече сребреят, но не в тях е остаряването, остаряването идва от болката, че нещо е пожертвувал за това момиче, а то го изоставя, че вече е преживял нещо, което то не е преживяло, че е изпитал нещо, което то не е изпитало, и на него не му остава нищо друго, освен да чака. И той чака, пъхнал ръце под тила, с поглед, вперен в часовника. Уморен е, оня идиот Косев пак е искал нещо допълнително към проекта, изнервил го е. А другата се връща със своето безгрижие, весело ѝ е, празникът продължава, колко хубаво беше, той целува пръстчетата ѝ с полирани ноктенца, тя се смее, той се моли утре да не закъснява, тя се смее, но не му обещава нищо... А на следващата вечер — същата бележчица, само името на Фифи е зачеркнато и върху него е написано друго име. И на по-следващата вечер... Там е имало и хлапаци, не издържа Павел, господи, какво говориш, устните ѝ се учудват и откриват два реда блестящи бели зъбки, тя е готова да заплаче, вярно, имало там някакъв с дълги до раменете коси, но заради това да разваля прекрасното ѝ настроение, тя не може да допусне, не... би могла и изобщо да не се връща, при което Павел отстъпва, извинява се, моли, обещава да чака, да търпи, да бъде добър... Примириява се бавно, мята се сам в стаята, мълчи, мръщи се, докато отново избухва, и отново се извинява, и отново кратка бележчица...

А приятелите шушукат, шушука хазяйката.

Но какво е това безпокойство, кой сега не шушука, завиждат на момичето, то е на деветнайсет, дългокрако и слабичко и така му се живее! Нищо, че изглежда отнесено и отчаяно, това е поза, от годините е. Тя се огъва в ръцете му и не се оправдава, за какво да се оправдава, тя се смее, косите ѝ падат в шепите му, белите ѝ блестящи зъбки са съвсем близо до устните му, дъхът ѝ го замайва, важно ли е дали говори, колкото по-малко говори, толкова по-добре, по-малко лъжи, повече истини, защото истина е този неин смях, който вали в дланите му, истина е и този свеж дъх, всичко друго няма значение...

Боли, ужасно боли! Но трябва да науча всичко, иначе собственото ми въображение ще ме погуби.

— Каква е тя?

Трябва да знам, Павел не би отишъл с такова момиче, нека да бъда справедлива към него, към нея, към себе си, колкото и да ме боли от това, колкото и да ми е трудно.

— Каква може да бъде на деветнайсет? — казва Васил, гласът му идва много отдалече. — Още не работи, още не учи... Объркана. Бащата починал, майката... веднага се омъжила за друг. А момичето... може да стане всякакво, знае ли човек?

Докато аз съм работила денем и нощем, докато съм тичала след надеждата и съм чезнела в отчаяние, сама, за да не обременявам Павел, докато не съм можела да си поема дъх, завързана здраво за стола в кабинета си от една-единствена мисъл, която е трябвало да се превърне в живот, неговото чувство е расло в самотата му, цъфнало е, дало е плод. Имал е нужда да се грижи за някого, да оцелее чрез някого, който не може без него, а аз мога, да бди над някого, по-беззащитен от него самия, по-слаб от него самия. Усмивам се тъжно, не бързам да отворя очи. В паметта ми са съхранени много лица на момичета, жестове и думи, коси и усмивки, пламък в очите и цветни разлюлени роклички — от много младост и много копнеж по щастието, и много необяснима тъга. Прехапвам език между зъбите, за да не викам.

А лудешкият ритъм на сърцето ми продължава, удря с тласък в ребрата, Павел, Павел, Павел, с еднаква сила, с ярост, с болка. Похлупвам го с ръка, дланта ми поема ударите до върховете на пръстите. За миг вдигам очи към Васил, той е потънал дълбоко в себе си.

— За какво се замисли? — чакам още нещо за Павел.

— Не мога да забравя оня лицемер.

— Лицемер?

— Кордев. Все той ми е в ума. Нищо не бива да се замазва. Всичко трябва да се изясни. Не можем да си затваряме очите...

И пак мисля за Павел. Ако не си бях затваряла очите, щях да предусетя нещата, щях да ги предотвратя. И можеше да бъде по-различно.

— И ти си ги затваряш — продължава Васил. — Прочете ли сама статията? Тя може да е по същия проблем, а да го изяснява съвсем по друг път.

— Ще я прочета — казвам решително.

И вече зная, че ще я прочета. Както зная, че ще отида и на онзи адрес. Нека боли. Васил не смъква погледа си от лицето ми. Усеща собствения ми обрат? Разбира какво става с мен? Или, осъзнал идеята на Кордев, приема битката?

— Няма да се уплашиш, нали?

— Тъхъ.

— А аз няма да замина на никаква специализация.

— Едва ли ще имаш друг такъв случай.

— Няма да имам, поне за известно време.

Троянският кон ще влезе в работа.

Васил си отива, а аз съм се обвързала вече с обещание към него. И към самата себе си. Трябва да направя нещо, да променя нещо, вместо да се предам на отчаянието. Пускам на грамофона първата плоча, която ми попада, джазова, въздъхвам и тя ме връща към Павел, и тя ми причинява болка. „Луд съм по моето момиче...“ По кое? Нямам сили да внеса промяна дори в музиката, празнотата в мен остава. И болката остава. Наливам си още уиски. Не помага. Навеждам

се, измъквам захвърлената под дивана чанта. Насилвам пръстите си. Докосвам я внимателно като нещо, което бode. Отварям я, списанието изваждам предпазливо. Разлиствам го. Главата ме боли, гади ми се, буквите танцуват пред очите ми, в своя вихрен танц изписват името на американеца. Майкъл Нийл, светва, гасне, Майкъл Нийл, гасне. Запомням го, то се залюлява около мен като примка, като ласо, стяга ръцете и краката ми до тялото и ме превръща в неподвижен, никому ненужен пакет.

А Кордев се смее.

Той не признаваше спуснатите секрети. Изчукваше нетърпеливо трите последователни удара. Чакаше. Бутваше с рамо леко откrehнатата врата, аз отстъпвах навътре, отпускаше се на най-близкия стол, като премятеше крак върху крак. Изваждаше цигари, запалваше, избягваше погледа ми, който наблягаше, че времето ми е скъпо.

— Вие защо не седнете? — учудваше се и ми предлагаше стол.

Винаги трябваше да го изслушвам. Права, седнала, все едно.

Оная вечер влезе с предложението, подготвено за научния съвет. Бях разсеяна, не слушах и това го дразнеше. Заговори рязко.

— Кога очаквате вашата логична схема да се потвърди?

И се наведе над бюрото ми, зарови ръка в гъсто изписаните страници, с пръст подчерта няколко реда, извода, решението...

Изпълнена с гняв, отвърнах:

— Доцент Кордев, храня недоверие към бързо получените добри резултати. Всичко трябва да се провери, да се доуточни, нали вие така сте ни учили?

Той отмина гнева ми, думите ми, те не го застрашаваха. Сложи листа с предложението върху страниците ми, прочетох накъсано: „Заповед... Радина Бранкова от... в старши асистент при... за проявени изключителни качества в работата ѝ по...“

— Да я внесе ли? — запита.

— Какви са тия изключителни качества? — отвърнах.

Кордев мълчеше, очите му на рис не изпускаха и най-слабия трепет по лицето ми, сковах го в пълна неподвижност. Трябваше да чуя цената. А я знаех.

Кордев продължаваше да мълчи.

— Благодаря — казах, — но бързото издигане винаги ме е плашило. Както и бързите резултати.

— Вие решавате — не изтегляше листа от погледа ми.

Помнех цената. Беше ми я казал. Можех да заплатя. Или да не заплатя, бе ми дал време и да размисля. Наддаването започваше. Повишение като аванс, помощ при защитата на дисертацията, уреждане на добри рецензии... Още? Ще има и още. И това го знаех. Взех предложението и като го гледах право в зениците, накъсах листа на парчета, зениците се присвиха, изчезнаха под клепачите, изгря съжаление на устните му.

— А ти защо му отказа? — запита ме Павел на другата сутрин, докато се бръснеше в банята.

— Не разбираш ли защо?

— А последствията? Не се ли страхуваш от тях?

Припомнях си бавно страха, който изпитвах винаги, щом влезеше Кордев. Но дори да знаех последствията и моят страх да бе точно от последствията, пак бих постъпила по същия начин и Павел го знаеше по-добре от всеки друг. И той ли намираше, че съм непрактична? Изглеждаше загрижен и разтревожен от нещо. Приблужи ме с откритото си от самобръсначката лице, почти го допря до моето.

— Не се съмняваш, че ще има последствия?

— Не се съмнявам.

— И се боиш, нали?

— И се боя.

— Но не би могла да постъпиш по друг начин?

— Не бих могла.

Павел ме целуна. Устните му бяха мокри и пазеха аромата на пияната, както и сладникавия ѝ вкус. Преглътнах. Усещах, че иска да ми каже нещо важно, но не се решава. Наведе се над мивката, пусна водата, блисна я няколко пъти върху лицето си. Станах и му подадох кърпата. Той я взе и се засмя.

— Никога не си го правила. Благодаря ти.

— Кое? За какво? — не разбрах.

— Любовта е в хилядите дребни жестове...

Резкият звън на телефона слага край на спомените. Изпускам списанието и скачам. Павел? Лъжа себе си и наистина се лъжа. На другия край на жицата един от моите студенти се тревожи, че няма да бъда на упражненията утре.

— Какво ви е? — пита ме той. — Защо ще отсъствувате толкова дълго? Точно сега, по заверката на семестъра?

Да, предстоеше заверка на семестъра. И моето отсъствие би се отразило зле на студентите ми. При подписването на семестриалните задачи. При оценките. А имах осем групи по тридесет човека, двеста и четиридесет, за които не помислих. За първи път ми се случва да не помисля за тях, толкова ли се бях объркала? Когато намерих кратката бележчица на Павел, хукнах към кабинета си, залових се веднага за работа, търсех спасение в нея, после влязох при студентите си, погледнах ги, насядали по банките, вперили очакващи очи в лицето ми, и в мен се разля спокойствие, равновесието ми се върна при започването на часа, чак накрая усетих, че главата ми се въртеше, но се усмихвах, отговарях на въпросите, само избягвах да поглеждам към момичетата. Не познавах другата. Бях сигурна в съществуването ѝ. И тя беше около мен, с очите на Мария, с усмивката на Даниела, с тъмната разпиляна коса на Росица, с меките тигрови движения на Ана. Или — с усмивката на Мария, с очите на Росица, с косите на Ана... Или... толкова много вариации. Тя шепнеше до мен и протягаше алчни и отмалели ръце към сърцето ми. Аз ще му дам всичко, не като вас. Аз го обичам повече. Аз няма да го оставям да чака дни и вечери. Аз ще бъда винаги с него. Аз ще му родя деца, колкото иска. Аз ще го гледам и него като дете, не знаете ли, че мъжете са едни големи деца и искат да са център на живота ни? Аз съм толкова години по-млада от вас и съм готова да умра за него, а ето, вие можете и така, вие работите! Ръцете ѝ вече докосваха гърдите ми, те се сключваха без милост около моето мятало се сърце, а то се опитваше да се изтръгне от пръстите ѝ, от тези млади, жестоки и себични пръсти, които не познаваха себеотричането, както не познаваха и още много неща. За първи път тогава закънтяха ударите, силен, силен, силен... А в къщи лекарят каза:

— Аритмия.

Изплаших ли се? Диагноза ли беше, или състояние? А-РИТ-МИЯ. Тичах все по-бързо към кабинета, влизах точно на секундата в час, преподавах, като все повече избягвах погледите на момичетата, препъвах се в собствените си думи, все повече бързах да свършвам упражненията, все повече бързах да се върна в кабинета си от четири голи стени, все по-бързо се залавях с уравненията, все повече бързах да потъна в тях. Ускореният ритъм на действията, на жестовете, на нечовешкото ми желание да забравя не подлежеше на контрол, ускорението предизвикваше ускорение, загубата — нови загуби, пулсиращата умора — безизходица, несекващо главоболие, усещане за необратимо хлъзгане по наклонена плоскост и някакъв бяс да се заловя за нещо устойчиво и стабилно и оттам да започне изкачването. Не можех. Задушавах се от усилие. Падах. Бездействувах. Лутах се. Губех разсъдък. В кратките просветления тичах към дома, за да заровя глава във възглавницата и потъна в сън. Павел го нямаше. И сън нямаше. И смисъл нямаше в нищо, всичко ми се изплъзваше, всичко се ронеше и потичаше в бесния ритъм на собственото ми сърце. А сега?

— Ще се обадя и утре — продължава познатият глас на студента. — Вие оздравявайте по-бързо!

Как? Искам да попитам. Как? Бях попитала вече лекаря, а той ми написа дълга рецепта с някакви хапчета, които не взех. И никакви вълнения, допълни. Възможно ли е да се живее без вълнения? Възможно е, отвърна ми, инстинктът за самосъхранение... Късно е да го култивирам в себе си. Всеки го притежава, а вие сте млада...

Отпускам се отново на дивана, вдигам чашата, ако се напия, няма да мисля за нищо. Ще олекна и ще се издигна над нещата. Над чувствата. Над отношенията си с хората. Над смеха на Кордев. Вкопчвам се в списанието, разгръщам го на смачканата страница, буквите се смеят с лицето на Кордев, захвърлям го. Не го видях, като влезе в залата, усетих само трепета, преминал по редовете на студентите, те зашумяха предупредително. Извърнах се. Тебеширът трепна в пръстите ми, обяснявах последната му лекция, почти я повтарях от началото на часа. Продължете, кимна с глава Кордев и мина отпред. Седна на първата банка. Студентката до него се отмести на почтителна дистанция. Настъпи тишина. Черната дъска лежеше като обвинение, формулите светваха като сигнални лампички. Направих знак, скочи Антон и започна да заличава с гъбата следите на

тебешира. Бе стигнал до половината, когато Кордев тежко се надигна от мястото си.

— Спрете, колега!

Приблужи с котешки стъпки, взе от ръката ми тебешира и показва формулата за тау-напреженията.

— Струва ми се, че сте допуснали грешка. В знаменателя трябва да има и едно бета — вдигнах ръката си над неговата, посочих му погорния ред. — Ах, да, извинете, впрочем да видим как ще бъде приложено всичко това върху задачите. Доколкото, ми е известно, в тях е същността на вашата работа, колежке Бранкова.

Последните думи и тонът, с който бяха казани не предвещаваха нищо добро. Отворих папката с разтреперани пръсти, продиктувах първата задача. Взех тебешира, гърлото ми бе пресъхнало.

— Не вие — тържествуващо се усмихна Кордев. — Някой от тях.

Той се огледа. Търсеше жертва, някой от най-неподготвените, припомнил си го от изпити, връщан, явявал се на поправителни, повтарял години. Никой не сведе глава, в очите им откривах предизвикателство. Кордев посочи последната банка и към дъската тръгна Мони, красавецът Мони, любовникът Мони, разсеяният Мони, явявал се при Кордев три пъти, и трите пъти късан от него. Изтръпнах.

Мони начерта схемата. Добре. Определи опорните реакции. Много добре, поех си дъх и му се усмихнах, той улови усмивката ми. Започна да изчислява напреженията. Пишеше и се обръщаше към Кордев, за да каже и по няколко обяснителни думи. Кордев бе поприбрал усмивката си. Мони определи сигма- и тау-напреженията и в двете равнини.

— Седни си! — казах, преляла от щастие.

Но Кордев не ми го прости това щастие. Това усещане за надмощие. След няколко дни на катедрен съвет прочете заповед за наказанието ми. Поради неписани отсъствия на студентите и изопачаване на лекционния материал.

Не се защитих. Не можах.

На следващия катедрен съвет мъмренето бе заменено със строго мъмрене. Причините бяха същите.

— Човек трябва да се учи от грешките си, а ти какво?

Ръцете на Павел ме упрекваха, скрити дълбоко в джобовете на самото му. Устните му изричаха думи и те издигаха ограда от светещи редове бодлив тел, тя ни разделяше, ние бяхме слаби и безпомощни от двете ѝ страни; при всеки опит да се докоснем ни пронизваше електрически ток, разтърсваше ни и ни захвърляше в две различни посоки, все по-далече един от друг. Търсех го след всяко отхвърляне назад и напразно го виках при себе си:

— Павле!

Нямам сили да прочета списанието. Нямам сили да оставам повече сама. Нямам сили да слушам музика. Нямам сили дори да се напия... Какво ми остава?

Да намеря Павел! И да престана да бъда троянски кон за Васил.

Вечерта е студена и ясна. Под подметките си усещам острите ръбове на леда и онези гладки като огледала пързалки за децата. Вървя внимателно по огледалните повърхности, винаги са били опасни. Искан ми се да бъда сред хора непознати и чужди, които да не знаят нищо за мен. Кафенетата са пълни, никога не ми е оставало време за кафенета. От време на време Павел споменава, че отива на „Руски“ или „Патриарха“, или на „Витоша“, къде точно, не се интересувах. Просто му вярвах, а мама ме кореше за това. Нямам сили да си припомня думите ѝ, не искам, беше ми предсказала всичко.

Не си спомняй, не мисли, гледай, върви, дишай, и така е добре. Висок мъж е хванал крехка девойка подръка, наведен над рамото ѝ, той шепне нещо. Жена се смее. Мъжът до нея също се смее заразително. Един друг, с очила и вдигнат до носа шал, носи мрежа, от която се подават пакет мляко и хляб. Усещам мириса на хляба. Усещам и мириса на врящото мляко. Боли...

— Те много ще обичат мляко, нали?

— Предполагам.

— Как предпочиташ, едно момче и две момичета или обратно?

— Павле, моля те, имам работа.

— Добре, ще мълча.

Пет минути мълчание. Страниците престават да шумолят в пръстите му.

— Все пак кажи, как предпочиташ? С момчетата има по-малко неприятности.

— Добре, нека са момчета.

— Но не мислиш ли, че момчетата са изложени на повече опасности, ходят войници, могат да се съберат с лоши другари...

— Добре, нека са момичета...

— А момичетата тръгват по любов, все пак те носят всички последствия?

— Добре, нека са момчета.

Спирам. И дъхът ми спира. Мъжът с мрежата отдавна е отминал. На един широко отворен прозорец виждам неподвижен силует. Тънка ръка с бял маншет го придърпва навътре, ще настинеш, достига до мен глас, изпълнен с тревога. Затварям очи. Мъжът на прозореца, ръката, нежността в гласа, тревогата... Е, добре, колкото и да се съпротивявам, Павел е в мен, накъдето да погледна, каквото и да докосна.

Небето и Павел в рамката на прозореца. Гласът му:

— Не си ли помисляла някога, че отделяш много повече време на своите детерминанти, отколкото на своя Павел?

Ръката му, която ме придърпва към себе си. Заедно с вината, с моята вина към него.

— Гледай! Онова дете е вече на осем години, а се роди, когато ние се оженихме.

Лицето ми между двете му длани, вината ми между двете му длани, обърнати към него и слънцето, очите му, които ме изгарят с нещо ново, различно. Не издържам на блясъка им и затварям своите.

— Понякога съм страшно сам...

Може би и сега е страшно сам? Ще го намеря!

По тротоара минават мъже — високи, ниски, пълни, слаби, с жени, с мрежи, без мрежи, забързани или разхождащи се, различни, с ръце в джобовете, щастливи, нещастни, всякакви. Никой от тях не е Павел. Очите им се плъзват по мен, разглеждат ме, одобряват, зачеркват, не забелязват, учудват се, обръщат се и отминават. Ако сега Павел мине, той не може да не спре, да не ми протегне ръка, да не ме прегърне. Осем години не се зачеркват с една бележчица, осем години са много години, много връзки, много думи, много приближавания и отдалечавания.

Лампите светват една след друга, ледът под краката ми блести в отражения, светът изведнъж, става много чист, лицата на мъжете — по-ясни, очите им искрят. Едни от тях приличат на очите на Павел и аз замръзвам, един жест ми открива Павел на другия край на улицата и аз хуквам към него. После спирам без дъх, отчаяна, сама, мъртва от възмущение и безпомощност, и се оглеждам във витрините, оттам ми се усмихват нахално красивите манекенки, напомнят ми мъчително, че за мъжете трябва да бъдем безкрайно красиви и предизвикателни.

— Ти си наказана — шепне в ухото ми мама, — не ме послуша и си наказана.

— Не, мамо, няколко красиво скроени парцала не променят нищо.

— Променят, променят — нахално се усмихват манекенките, а гласът на мама продължава да шепти:

— Трябваше да му родиш поне едно дете, да го отгледам, докато съм млада.

— Детето си ще възпитавам сама.

— Но все отлагаш, вече си на двайсет и осем.

Заричам се, няма да отлагам повече, само Павел да се върне, той ще получи своите момчета с охлузени колене и къси панталонки, които ще ходят войници, и своите момичета със сини панделки в косите, които ще носят последствията от любовта. Влизам в първото кафене, може би е някъде наблизко и е нужно съвсем малко усилие, само да го повикам, само да го погледна.

Няма го!

И в следващото кафене го няма, и в по-следващото. И в по-последващото. И по безкрайните улици го няма. Краката ми премръзват, започват да туптят. Няма го! Краката ми туптят още повече, няма го,

млади лица, млади устни, гъвкави тела, Мария или Ана, отегчени погледи, всичко обещаващи погледи, няма го между тях!

— Не се ли страхуваш от последствията?

— Страхувам се.

— Но просто не можеш по друг начин, нали? А аз мога по хиляди начини. Смяна на тактиката. Смяна на положението. Смяна на групировката на силите. Промяната е в основата на живота, единственият начин да оцелееш.

— Не те разбирам.

— Ще ме разбереш. Един ден. Не е нужно да трошиш стената с глава. Стената е била винаги по-твърда. От памтивека. Някъде ще отстъпиш, някъде ще заобиколиш, някъде ще прегaziш, някъде ще се поизмърсиш. Някъде ще прелетиш. И така... Не като теб, не като Васил...

Аз мълчах.

— Въпросът е не да започнеш една битка, а да я избегнеш.

Аз мълчах.

— Няма ли да кажеш най-сетне нещо?

— Ти... — започнах бавно — така ли постъпваш?

Павел се сепна. Застана зад гърба ми, постави ръце на раменете ми, засмя се.

— Изкарвам си честно хляба. Проектирам. Строя. Не искам да доказвам на никого, че съм изключителен, просто живея живота си. Обикновения си всекидневен живот. С неговия неминуем порядък. Излиза ли от него, ще заприличам на теб.

— По-рано и ти мечтаеше... Да издигнеш нещо, което досега никой не е издигнал. Да оставиш нещо... Ти си способен инженер.

— Времето на гениите е отминало. Родил съм се късно. Или рано. Работя с другите, с колектива. Заедно сме сила. Сам съм нищо. Зная какво мога. И какво не мога. Полезен съм по своему. И това ми е достатъчно. Но искам още да ме посрещаш...

— Павле! — знаех какво ще каже.

— Не издържам така, не издържам. Някой ден просто няма да се върна и ти го знаеш и се боиш навярно, но нищо не променяш, а този ден е близо, не издържам...

Той бе захлупил глава в коленете ми, плачеше ли? Какво трябваше да променя? Боях се и не можех нищо да направя. Казах:

— Още съвсем малко ми остава да завърша. Съвсем...

— Това го слушам вече години. И не го вярвам.

— Павле!

Той ме беше предупреждавал. Не веднъж. И не два пъти. Защо бях останала глуха за думите му?

Първата телефонна кабина ме привлича ката магнит. Вмъквам се в нея, набирам шестте цифри.

— Кажи ми онзи адрес, моля те!

Васил мълчи, чувам само дъха му в слушалката, накъсан, нервен, горещ. Чакам.

— Моля те, кажи ми!

Мълчанието му ме изпепелява, мога и да са разплача, да затръшна слушалката, да изтичам до дома му, да го измъкна насила и той да ме поведе. Васил продължава да мълчи. После мълчанието се превръща в глас, в продължение на гласа, в посока, в назована улица и номер, после в молба, в заклинание. „Не отивай!“ В крясък. В заповед. Васил няма власт над мен, аз вече хуквам, затръшнах зад себе си вратата на кабината, която се отваря и затваря, и чувам последователните захлопвания като махове на криле.

Бързам. Тичам. Препъвам се. Падам. Изправям се. Тичам.

Поемам си дъх едва пред сградата. А сега? Сърцето ми тупти силно. Смелостта ме е напуснала. Решението е престанало да бъде решение, само страх. Неизвестността е и надежда. И очакване. Да погледнеш истината в очите, е, добре, а ако тя те изгори? Ако не си в състояние да я понесеш? Ако тя не стане начало, а е само край? Край! Облягам се на стената, студът прониква през дебелия плат на палтото ми, вмъква се под кожата, втвърдява гръбнака ми. Времето тече. Улицата е пуста. Светлините от прозорците лежат в краката ми, напомнят за огнища, за топлина, за дом. Някои от светлините гаснат. Светват други, белите квадрати в краката ми се разместват. Като шахматни полета. Да пристъпя ли назад? В шаха няма ходове назад. За пешките. Само напред. И встрани. Да побягна ли? Или да се изкача по стълбите? Нали бях взела списанието, нали бях обещала на Васил да

прочета статията? И не посмях? И сега ли щях да побягна? Страхлива ли бях? Нали исках адреса, за да получа своя мат! Не, не може да бъде мат! Все още не е мат. А ако е?

Движа се като в транс, трескава и звънтяща. Табелката с името на Павел ме хипнотизира. Прикована на място, вдигам ръка; Пръстът ми е върху звънеца. Не чувам звън, аз самата звъня, и да побягна, нямам шансове, вратите ще се отворят след моя бяг, ще ме препъват учудени погледи, ще ме сочат с пръст. С притворени клепачи и притиснала бесните удари на сърцето си, чакам, без да дишам, подчинена единствено на страха от неизвестното зад тази врата, която просто съществува. Ще премина ли зад нея, в другата страна на живота ми? Усещам студа, той ме е изпълнил.

Вратата внезапно се отваря, не съм чула стъпките. Изуменото лице на Павел в рамката. Възгласът му в рамката:

— Ти?

Отстъпвам назад, а той отстъпва навътре, за да ме пропусне в осветеното антре. Разстоянието между нас се е увеличило, трябва аз да направя крачката напред, да стъпя в хралупата му, в скривалището му, в новия му дом. Ако е вече дом? Прекосявам пространството, хлътвам в стая, огромна и топла, стоя права в самия ѝ център и очите ми обхождат помещението. Мокетът е с цвят на жарава, стените, в своята охрана, излъчват блясък. Затоплям се бавно, мебелите са заели местата си, като че ли винаги са били там, чертожната дъска на Павел, настолната лампа, столът, придърпан назад, за да позволи движение за тялото на Павел, леглото — единично, с опнато родопско одеяло, само за Павел. В стаята има едно присъствие, един мирис, само от Павел. Напрягам се да доловя още едно, едва доловимо, измамно и чувствено, запазено от въздуха, от допира, съхранено в мокета, в стените, в предметите. Няма го, Павел е сам. Мога да стигна до него. Въздишка на облекчение, крачка към неговия стол, облегалката поема тежестта на тялото ми, столът изскърцва. Останала без глас, без жестове, без воля, привеждам поглед към краката си, под токовете върху мокета се топи сняг.

— Случило ли се е нещо? — пита Павел.

— Случи се — казвам.

Той не намалява разстоянието между двама ни, тия няколко метра между нас се равняват на безкрайност. Павел чака. И аз чакам.

Само един знак, незабележим и потаен, в който безкрайността да се стопи. Няма го. И двамата сме се вкаменили. Изненадана от себе си, започвам да му разказвам за Кордев, за списанието, за онзи американец с най-обикновеното име Майкъл Нийл, за страха ми да прочета статията и пак за Кордев.

— Списанието в тебе ли е? — пита Павел.

— Не. В къщи.

Павел не помръдва, седи, отпуснал се на леглото, и притваря очи. Заговаря бавно:

— Не зная защо, но си спомням за Винер и Банах. Учили сме, припомни си и ти. Когато Винер построява цяла система от аксиоми, с които определя най-различни векторни пространства, той я показва на Фреше. След няколко седмици вижда статията на Стефан Банах, която съдържа същите резултати, и страшно се развълнува. Но тъй като самостоятелността на двата труда не предизвиква никакви съмнения, и изследваните пространства се наричат пространства на Банах—Винер. Принципът може да е един и същ — добавя Павел и отваря очи, които отразяват цялата светлина в стаята, — а до него да се стига по различни пътища. И ако при тебе е така, това е още едно доказателство, че си била на прав път.

Изведнъж прескачам безкрайността, смъквам се в краката на Павел, обгръщам коленете му и виждам обувките му — огромни, тъмни и бляскави.

— Не мога без тебе, Павле...

— Избрали сте най-дългия път — ми каза Кордев, когато късно една вечер влезе в кабинета ми.

Не му отговорих. Отново само чаках да си отиде.

— И струва ми се, че изобщо в нещо грешите, някъде още в основата, в принципа...

Той се надвеси над мен и аз покрих с длани изписаните листи, папките, елката, за да ги спася от него, а сянката му ни потопа в тъмнина. И в тая тъмнина удряше гласът му — като брадва, която сече дърво, с всеки удар все по-навътре в сърцевината.

— Колежке Бранкова, млада сте... и сте страшно самонадеяна. Захванали сте се с нещо много сериозно... и вашата неопитност се

нуждае...

Намерих сили да подреда листите в тъмнината на сянката му, да ги притисна в кориците на папката, да залича цифрите в елката. И да се измъкна от ударите на гласа му.

— Младостта не значи само неопитност. Младостта значи още и дързост, не сте ли съгласен? Не признава авторитети, не признава постигнатото, съмнява се... Иначе Айнщайн никога не би стигнал до теорията на относителността.

Кордев седна срещу мен, кръстоса крака, намести с енергично движение очилата си и ме изгледа продължително през тях. Толкова продължително и толкова съсредоточено, че щях да извикам.

Не извиках.

— Ние не сме айнщайновци — засмя се Кордев. — Искам да ви предпазя само от грешки и разочарования, но след като вие не искате, какво бих могъл да направя аз?

Един час по-късно. В къщи. Спомняш ли си, Павле?

— Има ли нещо ново? — бе ме запитал от вратата. — Изглеждаш зле.

Тогава ти разказах.

— А какво би направил Васил на твоє място?

— Не би се предал.

Ти се разсмя, помниш ли, и това беше ужасно.

— Мислех, че тази порода е на изчезване. И сега какво? С хора като Кордев...

— Как трябва да се борим с хора като Кордев?

— Не зная... — вдигна рамене. — Зная само, че ще загубите — отсече пророчески, а мен ужасно ме заболя, но ти отвърнах:

— Ще загубим веднъж, може и втори път да загубим, но... в крайна сметка... Имам толкова теми за работа, и два живота няма да ми стигнат.

— Зная — каза тогава ти и изведнъж ми заприлича на наказано малко дете. — Два живота, в които не остава време за мен.

— Тогава ли реши да ме напуснеш? — вдигам лице от коленете му и впивам очи в неговите. Чакам истината, истината ми е необходима като въздух, като хляб. Павел докосва с пръсти очите ми, устните ми, косите, обичам го и му го казвам въпреки всичко, въпреки другата.

— Ти имаше работата си, а аз имах нужда от някого. В твоя живот заемах твърде малко място. Почти никакво, да сме честни.

Павле, какво говориш?

Спомни си...

— Слушала ли си нещо за стареене на съпротивленията? — ме запита една вечер.

— Естествено.

— Уморих се да се съпротивявам на самия себе си. И ти ще се умориш. Винаги съм мислил, че не държиш на името си, а на ползата от твоя труд.

А Кордев можеше и наистина да ти помогне?

Възмутих се ужасно, спомни си...

Няколко месеца по-късно Катя се бе появила, разказваше Павел, безпомощна, слаба, без нито един близък човек. Ти работеше по осемнадесет часа на денонощие. Не забелязваше нищо, бълнуваше нощем уравнения и се мятеше насън, не можех да те докосна, настръхваше от всеки мой опит да се доближа до теб, ако бе ми родила поне едно дете, то щеше да запълва нуждата ми от обич. Питам те, слава ли гониш, амбиция да надминеш някого, пари ли искаше повече? Не ми обясняваше, само се отдалечаваше...

— Вероятно не мога да живея по друг начин, нужно ми е да работя и работата ми да дава резултати, да имам някакъв принос в този живот. Това е. — Все така ми отговаряше.

Спомням си... И още си спомням.

Павел се смееше, той се бе променил. Разкراчил крака в средата на стаята, изглеждаше много едър, много твърд и крехък едновременно, много силен и много слаб. Лицето му се смееше, а не бе

весело, стъпил здраво на пода, а някак се люлееше в погледа ми, и на мен ми стана тъжно за него, тъжно и болно, и можех да се разплача.

— Господи, за каква идеалистка съм се оженил! Печеля два пъти повече, и от проектите ми има два пъти повече полза, но какво съм пред теб? Едно нищо и никакво инженерче. Удобно ли ти е?

— Павле! — бях извикала.

— Един мъж трябва да бъде повече в очите на жената, която твърди, че го обича. Защо ми отне и това?

За какво говореше? Не го разбирах и се плаших, прегърнах го, притиснах се до него, но той свали сключените ми ръце от врата си, облече се и излезе.

А аз хукнах към кабинета си. И потопена в работа, забравих своя страх за Павел. Остана само страхът ми от Кордев.

— Искаш ли да се върна? — пита ме Павел и сърцето ми скача отново в гърлото, онемявам. — Искаш ли да се върна? — повтаря въпроса си, а сълзите са на устните ми, по дланите му, по яката на ризата му, по коленете му.

— А твоята Катя? — шепна.

— Сламките не спасяват удавниците — казва тихо Павел.

Той е направил своето признание. След моето.

— Не мога без тебе, Павле!

— Можеш — бавно казва той и вдига разплаканото ми лице в дланите си, — можеш! И точно затова те питам, искаш ли?

Плача. И преглъщам солта на сълзите. Плача и разбирам, че е прав да говори така, но аз го обичам и както го обичам, и както се боя за него, отново ще потъна в работа и всичко ще се повтаря. Не, няма да се повтаря. Всеки от нас е получил своя урок. Изправям се. Разхождам се в стаята му в неговата стая, усещам се самотна и беззащитна и се точи бавно същата вечер, лишена от часове, смисъл и звукове. Припомням си годините на детството, светещото ми юношество, в което нямаше разочарования, първите ми срещи с Павел, враждата между Павел и мама. През последните години тази вражда бе станала нетърпима, мама никога не го обикна. Имаше време, в което се бе помирила с него, но по-късно, когато аз оставах да работя в института, а Павел излизаше сам, когато аз се разболявах, а Павел продължаваше

да излиза, мама ставаше на тъмни петна от ярост. Следеше го внимателно и отблизо, молах я да не го прави. Тя не се променяше. Те водеха тайна и продължителна война, наситена с напрежение и мълчание. Татко разбираше всичко и един ден тържествено обяви, че го изпращат на работа в Куба. Мама онемя. Дълго търсеше думи и когато ги намери, те бяха остри и неочаквани и попадаха в целта. На летището се обърна към мен и татко и както стоеше на една от шестоъгълните плочи като на самотен остров, каза:

— Това е най-голямата ми грешка. — И после само към мен: — Павел обича живота, а ти си прекалено книжна, как ще намериш равновесие между двете?

— Ще го намеря! — отвърнах й.

И защо да не го намеря? Докосвам вещите на Павел и все още не отговарям. Измъквам куфара от гардероба, отварям двете му крила и в дъното на куфара поставям ризите му, бельото, връзките, всичко негово, което откривам по рафтовете. Той улавя ръцете ми в своите, целува пръстите ми един по един.

— Остави! Аз ще го направя сам. Но ти помисли, преди да ми отговориш.

После пием чай и се гледаме над ръбовете на чашите. Очите на Павел са тъжни. И моите очи са тъжни. Ще можем ли да забравим всичко? И да започнем отначало?

— И повече няма да отлагаме. Обещавам ти! — казвам внезапно.

— Какво да отлагаме? — пита учуден Павел.

— Нашите момчета. Или нашите момичета. Как предпочиташ, едно момче и две момичета или обратно?

— Радиана!

И двамата се разсмиваме. Павел сяда в краката ми, прегръща коленете ми, притиска устни в тях. И той е дете, едно голямо дете, на което ще върна загубената вяра в любовта си. Нашето общо време продължава да тече, нощта е паднала, Павел ме моли да не тръгвам никъде, да остана при него, утре заедно ще прочетем проклетата статия, с Павел нищо не е страшно. Отстъпвам. Където е Павел, там е моят дом, където е Павел...

— Няма да ти бъде леко, но аз ще ти помагам...

— Добре, добре...

И пак сънувам ръцете му... Сънувам ли? И онова негово лице, с което го видях първия ден, сияещо и добро. То се люшка в спомена и се отдалечава с усмивката си на слънце, без да изчезва, и ето идва неговото, второ лице и влюбено и съсредоточено ме гледа, но и то се отдалечава, за да отстъпи на третото му лице с онази бръчка между веждите, то ме наблюдава съсредоточено, трапчинките ги няма и аз ги търся дълго с пръсти, но и третото му лице се отдалечава, за да изплува в съзнанието ми четвъртото, очакващо и напрегнато, и после петото, строго и осъдително, и после... още много негови лица, докрай познати, запечатани завинаги в паметта ми и наредени в нея едно до друго, за да ми представят преходността на времето.

И не само на времето. С един-единствен магически жест изтривам всичките му лица между първото и последното и ги поставям едно до друго, първото и последното, които си приличат и не си приличат отдавна, и се питам кога и как от сияещото момче с ниско остригана глава се появи този зрял и красив мъж и кого обичам аз, момчето или мъжа, или и двамата, защото не може този мъж да не носи в себе си добрата усмивка на момчето и онова момче още тогава да не е носило сигурността и доволството на мъжа... Гледам го в светлината на нощната лампа, отметнал ръце и с посребрени нишки в косите, кога са се появили те, кога, нима толкова много време е изтекло? Докосвам ги с пръсти, долепвам устни до тях, плача... От щастие? От болка? От какво?

Звънът на часовника ме изтръгва от клопката на съня. Не зная защо, но си представям, че някой ме вика на помощ, дълго ме вика, а аз закъснявам. И отивам късно, когато нищо не може да се направи.

Къде съм? Всичко ми е непознато, тапетите по стените, малкото мебели, лицето на часовника, твърдостта на леглото. Само ръката, която ме придръпва обратно, това е ръката на Павел, нежна, топла, своя. Оставям ѝ се. Обръщам се към лицето му, докосвам го, за да повярвам, че е реално, от плът и кръв, а не продължение на съня. Павел ми се усмихна с оная същата сияеща усмивка на момчето от

първата ни среща, с която ме покори. Не мога без него, не мога... Каквото и да ми се случва, каквото и да се наложи да променя, ще го направя, само отново да не го загубя. Казвам му го, той ме затваря в прегръдката си, трудно си поемам дъх. А телефонът звъни, после някой вдига слушалката и се чува онова настойчиво почукване по вилката, предупреждаващо, че е за Павел. Той скача, после поглежда към мен.

— За тебе е...

В началото Васил мълчи, гласът му идва неочакван и отдалеч.

— Искam само да те попитам, сега... при това положение, ще заминеш ли? — гласът крие очакване.

— Още не съм решила.

След кратка пауза Васил добавя:

— Съветът е насрочен за пети.

Павел кимва с глава и се усмихва.

— Ти има какво да кажеш, нали?

Притисната до стената, започвам да се изпотявам. Потта ме измокря цялата, дрехите ми залепват за мен. Гласът на Павел ли обобщи, че има какво да кажа? Павел? Щом е Павел... А ако само ме изпитва? Гледам в лицето му, то се усмихва и ме подкрепя. Да, добре! Оттатък слушалката се затваря. И слага точка на разговора ни. Но не и на разговора ми с Павел.

— Не те разбирам.

— Човек измени ли на принципите си, на любовта си, на доверието на приятелите си, е изменил вече и на себе си. А как ще продължи да живее?

— Твои бяха думите, не да започнеш една битка, а да се опиташ да я избегнеш.

— Ти нямаш избор. Направила си го още когато си отказала на Кордев.

А вече е съмнало.

Усещам, че някъде зад спуснатите пердета има слънце и утрото е дошло неусетно след една могъща нощ без звезди. Ледът се стопява, от покривите към мократа и студена земя се спускат размразените капчуци.

В огледалото на Павел развързвам тежкия възел под тила и рукват, живи и гъвкави, косите ми. От амалгамата ме поглежда едно

младо оживено лице и аз разбирам бавно и невярващо, че е моето. Опипвам го внимателно с пръсти, моето е. Двадесет и осем години могат да бъдат и начало, нали? Могат, усмихва се зад гърба ми Павел. Докато човек може да започва от началото, той е жив и нищо не е загубено. Макар и на сто години, макар и на хиляда.

— Обичам те такава, каквато си. Не се променяй! Не искам да се променяш!

— Но и не искаш да отлагаме повече, нали?

— Не искам.

Смеем се и двамата. Улавям се, че тихо си тананикам някаква песничка. От вчерашното ми отчаяние и мислите ми за смърт не е останало нищо. Какво се е променило? Всичко... Дори статията да зачеркне целия ми тригодишен труд, ще започна от началото. С Павел мога да започна и от нулата.

— Кордев забрави ли списанието при теб, или настояваше веднага да прочетеш статията?

— Не зная — вдигам рамене, но си припомням внезапно, че при идването му у дома се оглеждаше навсякъде, като че ли търсеше нещо.

— Не зная...

— Много е важно.

Часът е седем без петнайсет, след тридесет минути започва моят час с групата на ПГС. При тях ще влезе Васил, навъсен и строг, моите студенти ще вдигнат изненадани глави, очите им ще бъдат пълни с недоверие, те ще зашепнат, ще задават въпроси. Васил ще се опитва нещо да сглоби, той не може да лъже, а и няма да иска да им каже истината и затова ще се мята между нея и лъжата, а те ще се усмихват и ще си разменят бележки и погледи. Докато Васил кипне.

Обличам се бързо, нямам време да мина през къщи. Павел ми приготвя кафе, и той се е облякъл бързо и поглежда часовника. Пием кафето си един срещу друг на едри глътки, които парят.

Той ме изпраца. Улицата е светла и пролетна. А е зима. Тротоарът е мокър. Вървим бързо. Пред института Павел ме целува по страната, след часовете — веднага в къщи, казва засмяно; ще успея да си върна вещите. Гледам след него как крачи в посоката, от която дойдохме, за да я превърти обратно и зачеркне раздялата ни, момичето, за което едва сега си спомням и нещо ме прерязва в слабините, трябва да го зачеркна и аз, все едно, че никога не е съществувало. Ще мога

ли? Трябва... Доброто утро на портиера ме посреща както преди време, изкачвам нетърпелива стълбите, както преди време, затварям се в кабинета си, смъквам палтото, обличам бялата престилка, часовникът показва седем и десет, папката ми лежи на бюрото, забравила съм я вчера, радвам ѝ се, студентите вече ме очакват и аз отново се вълнувам от срещата си с тях. Един кратък поглед в огледалото и вече вървя по коридора, който ще ме заведе стъпка по стъпка в залата.

— Добро утро, инженер Бранкова.

— Добро утро, колежке. Как сте?

— Благодаря. Отлично.

И не лъжа. И няма защо да се крия, да отстъпвам встрани, вървя направо, смело, енергично. Бързи стъпки ме настигат, една ръка ляга на рамото ми. Обръщам се — Васил. Той се вглежда напрегнато в лицето ми, за да прочете по него... Погледът му е помръкнал, но намира сили да го проясни. И се усмихва. Знаех, че ще дойдеш, усмихва се, знаех, че няма да ме оставиш точно в решителния момент. И на съвета ще дойдеш, нали? Всичко е о, кей?

— Добро утро, другарко Бранкова.

— Добро утро.

— Добро утро.

В дъното на коридора, преди да вляза в залата, срещам Кордев, той възкликва изненадано. Мога да се спася в залата, само една крачка ми остава. Не се спасявам, изчаквам го.

— Не сте ли заминали?

— Няма да заминавам никъде.

— Но нима имате сили след такъв неуспех, след такова силно преживяване... Аз така се страхувах за вас, толкова крехка и объркана изглеждахте и аз така се страхувах...

— Не е имало защо, доцент Кордев. Всеки преживява някакъв неуспех, и на вас се е случвало същото, нали? Животът не е само успехи. И после — резултатът е еднакъв, но пътят, по който всеки сам за себе си е стигнал до него, е още едно доказателство, че съм права.

Няма нужда да продължавам. Кордев е знаел това, искал е да ме отстрани. Списанието е забравил в кабинета, смятал е, че няма да го прочита. И все пак е искал да си го вземе, затова бе дошъл в къщи. Прекрасният цвят на лицето му се променя, то изведнъж странно се удължава. Нищо не казва, само присмехулните му очи престават да

бъдат така зелени, изведнъж загубили блясъка си. Той се смаява странно, превръща се изведнъж в стар, петдесетгодишен човек, твърде безпомощен, твърде уморен от комбинациите си и обиден от живота, не казва нищо и ме отминава. Това ми стига. Ще направя превод на статията, най-старателно ще проверя всичко, Павел ще ми помогне, Васил ще ми помогне... А после... ако се наложи, ако е необходимо... ще започна от нулата. В механиката на полимерите има още много неизследвани неща.

— Добро утро, другарко Бранкова.

Те са станали на крака, моите студенти, които винаги са ме посрещали с нетърпение. И с обич, която е за завиждане. Дъската е старателно почистена, на катедрата спокойно ме очакват тебеширите, подострени и разноцветни. Докосвам ги с пръсти. Усмивам се. Не избягвам ничий поглед.

Часът започва.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.